

**СУСВЕТНЫ ДЗЕНЬ КУЛЬТУРНАЙ РАЗНАСТАЙНАСЦІ
Ў ІМЯ ДЫЯЛОГА І РАЗВІЦЦЯ**

Прадстаўніцтва ААН у Рэспубліцы Беларусь
Нацыянальная камісія Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей
пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Упраўленне культуры Мінгарвыканкама
Цэнтральная бібліятэка імя Янкі Купалы г. Мінска

**БІБЛІЯТЭКІ
І МІЖКУЛЬТУРНЫ
ДЫЯЛОГ**

МАТЭРЫЯЛЫ КРУГЛАГА СТАЛА

Мінск 2004

50 -годдзе супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з ЮНЕСКА

ББК 78.3
УДК 02
Б 59

Выданне падрыхтавана Аддзелам бібліятэчнага маркетынгу
Цэнтральнай біблітэкі імя Янкі Купалы г. Мінска.

Рэдактар-складальнік **Тарнагурская Т.В.**

Б 59 **Бібліятэкі і міжкультурны дыялог.** Матэрыялы круглага стала. Мінск 21 мая 2004 г. / Цэнтральная біблітэка імя Янкі Купалы г. Мінска; Склад.: Тарнагурская Т.В., - Мн., 2004. - 72 с.

У зборніку змешчаны матэрыялы Круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог», прысвечанага Сусветнаму дню культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця.

Змест

Прадмова	4
Выніковы дакумент круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог»	7
Удзельнікі круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог»	8
Прывітанні ўдзельнікам круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог»	9

БІБЛІЯТЭКІ І МІЖКУЛЬТУРНЫ ДЫЯЛОГ

<i>Радзивиновский В.В.</i> ООН и межкультурный диалог	14
<i>Счастный В.</i> Роль библиотек в сохранении и развитии культурного наследия	17
<i>Шишкин В.А.</i> Библиотеки и межкультурный диалог	20
<i>Кірухіна Л.Г.</i> Публічныя бібліятэкі ў кантэксце разнастайнасці культур ...	22
<i>Тарнагурская Т.В.</i> Публічныя бібліятэкі г. Мінска ў кантэксце фарміравання інтэграцыйных працэсаў адзінай сацыякультурнай прасторы сталіцы	23
<i>Данилюк Т.П.</i> Формирование фондов библиотеки литературой в рамках культурного разнообразия	34
<i>Максименко Ю.И.</i> Гомельская областная универсальная библиотека – центр диалога культур своего региона	38
<i>Мальцава Л.В.</i> Узаемадзеянне публічных бібліятэк і нацыянальных супольнасцяў Гродзеншчыны	44
<i>Томашава В.А.</i> Супрацоўніцтва Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі г. Мінска з дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі і міжнароднымі аб'яднаннямі	51
<i>Мальдзіс А.І.</i> Беларуская кніга ў бібліятэках і культурных асяродках замежных краін	53
<i>Нікалаеў М.В.</i> Беларуская культура ў Санкт-Пецярбургу	56
<i>Жилене С.</i> Межкультурны диалог в работе публичных библиотек города Вильнюса	64

Прадмова

Шаноўныя калегі!

Дазвольце ад імя арганізатараў круглага стала “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог” падзякаваць усім за ўдзел і плённую працу па падрыхтоўцы і правядзенні нашай сустрэчы.

На наш погляд, круглы стол атрымаўся змястоўным, прафесійным, цікавым, і што асабліва адметна, з перспектывай на працяг. Адзначэнне ў бібліятэках Сусветнага дня культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця, мы спадзяёмся, стане традыцыйным.

Ідэя правядзення круглага стала ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы належыць Камітэту па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь. І гэта не выпадкова. Публічныя бібліятэкі горада Мінска доўгі час вядуць сістэмную работу ў справе культурнай разнастайнасці.

У выснове канцэпцыі круглага стала – адлюстраванне і аналіз двух напрамкаў:

- акумуляванне лепшага вопыту работы бібліятэк Рэспублікі Беларусь у міжкультурным дыялогу;
- развіццё беларускай культуры, духоўнасці, распаўсюджванне беларускай кнігі за межамі нашай краіны.

Базавы дакумент круглага стала – Усеагульная дэкларацыя ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці, прынятая на 31-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА у Парыжы 2 лістапада 2001 года, з асаблівай увагай да галоўных напрамкаў плана дзеянняў па выкананні адзначанага дакумента.

Сусветны дзень культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця адметны тым, што дае магчымасць асэнсаваць працэс узаемаўзбагачэння беларускай культуры і культур іншых народаў нашай краіны, праблемы і тэндэнцыі развіцця міжкультурнага дыялогу ў свеце, і атрымаць творчы імпульс на далейшую працу. Асабліва хацелася б адзначыць, што арганізатары круглага стала імкнуліся вызначыць канкрэтныя крокі ў рабоце бібліятэк па рэалізацыі палажэнняў Усеагульнай дэкларацыі аб культурнай разнастайнасці і Плана дзеянняў па выкананні дакумента, азнаёміць з самым лепшым, сучасным вопытам работы бібліятэк у адзначаным накірунку. І той факт, што на наша запрашэнне адгукнуліся ка-

легі амаль з усіх абласцей Беларусі, а так сама з-за мяжы, сведчыць аб тым, што бібліятэкі сапраўды з'яўляюцца пасярэднікамі ў працэсе ўзаемаўзабагачэння культур, інтэлектуальных прадуктаў розных народаў.

У рабоце круглага стала бралі ўдзел разам са спецыялістамі з рэспублікі і замежжа: Радзівіноўскі В.І. – начальнік дэпартамента грамадскай інфармацыі Прадстаўніцтва ААН у Рэспубліцы Беларусь, Шчасны У.Р. – старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, прадстаўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў і нацыянальных супольнасцей.

Віталі гасцей і ўдзельнікаў сустрэчы: Кубышкіна А.В. – дырэктар Цэнтральнай бібліятэкі імя Янкі Купалы, Пятрушын М.А. – намеснік старшыні Мінгарвыканкома, Ламека У.Б. – намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Матульскі Р.С. – дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Да ўвагі ўдзельнікаў і гасцей былі прадстаўлены выставы з фондаў Франка-беларускай залы (абласная бібліятэка імя А.С.Пушкіна), Інстытута імя Гётэ, Інфармацыйнага цэнтра пасольства ЗША, Польскага дома, спецыяльных аддзелаў нацыянальных літаратур публічных бібліятэк г. Мінска, а таксама фотавыстава Сяргея Плыткевіча “Беларуская экзатыка”.

Выступленні, якія прагучалі на круглым stole “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог”, пацвердзілі значную ролю бібліятэк у трансляцыі культурных здабыткаў нашай краіны, прадстаўленні магчымасцяў рэалізацыі творчых і інфармацыйных патрабаванняў прадстаўнікам розных народаў і каардынацыі дзеянняў у адзначаным накірунку. З другога боку, дазволілі вызначыць існуючыя праблемы: ў справе выкарыстання сучасных інфармацыйных тэхналогій, у пашырэнні доступу да інфармацыі і фарміраванні фондаў.

Таксама, мы атрымалі магчымасць абмяняцца прафесійнымі тэхналогіямі ў сферы інфармацыйнай і культурна-асветніцкай дзейнасці ў міжкультурным дыялогу не толькі ў межах прафесійнага таварыства нашай краіны, але і з калегамі з Літвы (даклад Сімоны Жылене – намесніка дырэктара Вільнюскай Цэнтральнай бібліятэкі).

Працэсу трансляцыі беларускай культуры, духоўнасці з мэтай узбагачэння сваім патэнцыялам культуры іншых краін на круглым stole ўдзялялася асабліва ўвага, таму што не заўсёды мы маем магчымасць

сустрэцца з суйчыннікамі, якія развіваюць нашу нацыянальную культуру за мяжой.

Выступленне А.І.Мальдзіса змяшчала шмат найцікавейшай інфармацыі аб беларускіх бібліятэках за межамі нашай краіны. Вялікую цікавасць сярод удзельнікаў і гасцей круглага стала выклікала таксама выступленне госця з Санкт-Пецярбурга Нікалаева М.В. – доктара філалагічных навук, прафесара, загадчыка аддзела рэдкай кнігі Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі, старшыні СПБ асацыяцыі беларусістаў - аб развіцці беларускай культуры ў Санкт-Пецярбургу.

Работа круглага стала “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог” была завершана прыняццем выніковага дакумента. Мы з задавальненнем прадстаўляем Вам матэрыялы круглага стала “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог”, тэксты якіх падаюцца ў поўным варыянце, без скарачэнняў.

Шчыра спадзяёмся на працяг прафесійных сустрэч, прымеркаваных да Сусветнага дня культурнай разнастайнасці ў імя дыялогу і развіцця.

З павагай

Тарнагурская Т.В. – загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Цэнтральнай бібліятэкі імя Янкі Купалы.

Выніковы дакумент круглага стала “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог”

Удзельнікі круглага стала “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог”, асэнсоўваючы значную ролю культурнай разнастайнасці як умову гарманічнага развіцця грамадства, гарантыі міру паміж народамі і бяспекі

- падкрэсліваюць важнасць палажэнняў Усеагульнай дэкларацыі ЮНЕСКА па культурнай разнастайнасці;

- адзначаюць станоўчую ролю бібліятэк у справе ўсведамлення шырокімі коламі беларускага грамадства значэння культурнай разнастайнасці, а таксама давядзення да міжнароднай грамадскасці інфармацыі аб стане міжнацыянальных адносін у Рэспубліцы Беларусь;

- прызнаюць мэтазгодным і карысным правядзенне прафесійных сустрэч да Сусветнага дня разнастайнасці культур у імя дыялогу і развіцця з мэтай удасканалення работы бібліятэк адпаведна галоўным напрамкам плана дзеянняў па выкананні сусветнай дэкларацыі ЮНЕСКА па культурнай разнастайнасці;

- канстатууюць, што назапашваючы літаратуру на розных мовах, бібліятэкі развіваюць і ўзбагачаюць інфармацыйны рэсурс і спрыяюць працэсу стымулявання моўнай разнастайнасці; шануючы родную мову, ствараюць умовы для вывучэння шэрагу іншых моў;

- згаджаюцца з тым, каб абмен вопытам у азначанай сферы меў сістэмны характар;

- падтрымліваюць захады па выкарыстанню сучасных інфармацыйных тэхналогій у справе пашырэння доступу да інфармацыі;

- выказваюць падзяку Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы за арганізацыю круглага стала пры кансультацыйнай падтрымцы Нацыянальнай камісіі ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь, інфармацыйнай і фінансавай падтрымцы Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Удзельнікі круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог»

Данілюк Т.П. - дырэктар Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М.Горкага.

Жылене С. – намеснік дырэктара Вільнюскай цэнтральнай бібліятэкі.

Кірухіна Л.Г. - намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Ламека У.Б. – намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Максіменка Ю.І. – намеснік дырэктара Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І.Леніна.

Мальдзіс А.І. – доктар філалагічных навук, прафесар.

Мальцава Л.В. – дырэктар Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Карскага.

Матульскі Р.С. – дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Нікалаеў М.В. – доктар філалагічных навук, старшыня СПб Асацыяцыі беларусістаў.

Пятрушын М.А. – намеснік старшыні Мінгарвыканкама.

Радзівіноўскі В.У. - начальнік дэпартамента грамадскай інфармацыі Прадстаўніцтва ААН у Рэспубліцы Беларусь.

Тамашова В.А. – нам. дырэктара Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі г. Мінска.

Тарнагурская Т.В. – заг. аддзела бібліятэчнага маркетынгу ЦБ імя Янкі Купалы.

Шчасны У.Р. – старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА.

Шышкін В.А. – намеснік начальніка ўпраўлення культурна-асветніцкіх устаноў і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Прывітанні ўдзельнікам круглага стала «Бібліятэкі і міжкультурны дыялог»

Пятрушын М.А.

Паважаныя ўдзельнікі круглага стала, госці беларускай сталіцы!

Дазвольце ад імя Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта вітаць Вас у Сусветны дзень культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця! Гэты дзень упершыню адзначаецца на Беларусі.

Генеральная Канферэнцыя ЮНЕСКА 2 лістапада 2001 года прыняла на 31 сесіі ўсеагульную дэкларацыю ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці, і дзень 21 мая быў абвешчаны Сусветным днём культурнай разнастайнасці ў імя дыялогу і развіцця.

Сёння ў горадзе Мінску пражываюць прадстаўнікі больш васьмі-дзесяці розных нацыянальнасцей. На працягу ўсяго існавання сталіцы жыхарам нашага горада была ўласціва талерантнасць да нацыянальнага паходжання, веравызнання і павага да культуры розных народаў. У горадзе існуе больш за 20 нацыянальных супольнасцей. Штогадова ў Мінску праходзіць гарадскі фестываль нацыянальных культур «Яднанне» і заўсёды пры запоўненых залах.

Змястоўным элементам у рабоце публічных бібліятэк горада з'яўляецца тэма міжкультурнага дыялога. Таму невыпадкова, што менавіта ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы адзначаецца Сусветны дзень культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця. За апошнія 10 гадоў фонды публічных бібліятэк Мінска папоўніліся кнігамі на ўкраінскай, літоўскай, малдаўскай, турэцкай, грэчаскай, французскай, англійскай і іншых мовах. Бібліятэка імя Янкі Купалы вядзе мэтанакіраваную крэацыйную работу па захоўванні гісторыка-культурнай спадчыны нашай сталіцы і творчасці Янкі Купалы.

За апошнія гады ў Мінску ўстаноўлены помнікі Тарасу Шаўчэнку, Адаму Міцкевічу; мемарыяльныя дошкі памяці ўкраінскай паэткі Лесі Украінкі, беларуска-польска-літоўскага мастака Фердынанда Рушчыца.

Такім чынам, развіццё нацыянальных культур праходзіць не толькі ў рэжыме рэальнага часу, але і захоўваецца для нашчадкаў.

Дазвольце таксама павіншаваць усіх прысутных з надыходзячым 60-годдзем з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, таму што неабходнай ўмовай рэалізацыі культурнай разнастайнасці з'яўляецца мірнае суіснаванне ўсіх народаў, і пажадаць удзельнікам круглага стала плённай працы, прафесійных поспехаў, а бібліятэцы імя Янкі Купалы - заўсёды заставацца цэнтрам культурных ініцыятыў нашага горада.

Ламека У.Б

Дарагія сябры!

Дазвольце сардэчна вітаць усіх вас ад імя Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь з нагоды Сусветнага дня культурнай разнастайнасці ў імя дзялога і развіцця, які мы ўпершыню адзначаем сёлета ў нашай дзяржаве. Не перабольшу, калі скажу, што гэта - знамянальная падзея для Рэспублікі Беларусь. Гэта добры знак на далейшае развіццё нацыянальных супольнасцей на нашай зямлі, знак духоўнага і нацыянальна-культурнага Адраджэння, добры знак на ўмацаванне і пашырэнне сувязей паміж народамі.

Кожны народ заўсёды імкнуўся захаваць сваю адметнасць і самабытнасць, сцвердзіць сваё права на самавызначэнне, на захоўванне культурнай спадчыны. Пры гэтым важна было для народа не апынуцца ў ізаляцыі ад іншых, ён актыўна ўзбагачаўся за кошт іншых і сам быў крыніцай узбагачэння для іншых. Міжкультурны дзялог - характэрная адзнака гістарычнага развіцця чалавецтва.

Што мы разумеем пад дзялогам культур? У шырокім сэнсе - гэта ўвесь комплекс адносін, якія складваюцца між людзьмі і дзяржавамі ў працэсе іх усебаковых стасункаў. Якімі б складанымі ні былі гэтыя стасункі, культурны абмен адбываўся заўсёды. І сёння пад дзялогам культур мы разумеем не стыхійнае спасціжэнне адзін аднаго, а свядомае асэнсаванне гісторыка-культурнай спадчыны народаў свету. Спазнаць складаны гістарычны вопыт суіснавання культур - задача няпростая, яе вырашэнне патрабуе засваення цвёрдых правіл: павага да традыцый і побыту любога з народаў; прызнанне адрозненнасці, а мо нават і супрацьлегласці яго перакананняў; абсалютная роўнасць пазіцый у працэсе дзялога. Відаць, толькі пры такіх правілах можна пераадолець недавер, які застаўся нам у спадчыну ад мінулых часоў, навучыцца шанаваць паспраўднаму набыткі адзін аднаго, дзеля цывілізаваных узаемаадносін ісці ўпэўнена адзін аднаму насустрач.

Дзялог культур - адзін з галоўных шляхоў нашага самапазнання, Бо мы глыбей у супастаўленні з іншымі разумеем адметнасць і ўнікальнасць уласнай традыцыі, а таксама тое, што яднае ўсіх нас у разнастайным свеце. Калі б мы не мелі нічога агульнага між сабой, то не было б і магчымасці весці дзялог. А калі мы былі б абсалютна аднолькавымі,

дыялог, у тым ліку і міжкультурны, быў бы нам не патрэбен. Такім чынам, не губляючы сваёй ідэнтычнасці, у дыялогу мы спазнаём тых, хто адрозны ад нас, і ў гэтай адрозненнасці фактычна па-новаму адкрываем саміх сябе.

У кантэксце міжкультурных зносін неацэннай з'яўляецца роля бібліятэк.

Праз бібліятэчныя зборы кніг сваім дарам дзеляцца з намі тварцы - вучоныя, пісьменнікі, мастакі - усе, хто здольны раскрыць нам тое, што можна спазнаць праз дакладныя веды, праз веру, праз эмоцыю, праз любоў. Яны далучаюць кожнага з нас не толькі да рэалій сусвету, але і да незгасальнага агню святых таямніц. Пры гэтым менавіта ў кнігах мы прачытваем і спазнаём гісторыі і лёсы ўсіх народаў свету. Дзеля гэтага мы ідзём у храм кнігі (прыклад таму - наша сённяшняя сустрэча), каб сам-насам сустрэцца з напісаным - тым, што заўсёды яднае і вучыць нас. А таму круглы стол пад назвай "Бібліятэкі і міжкультурны дыялог" бачыцца мне дамінантай усіх мерапрыемстваў у Рэспубліцы Беларусь, прысвечаных Сусветнаму дню культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця.

Карыстаючыся момантам, асабліваю ўдзячнасць хачу выказаць работнікам бібліятэк - першым нашым дарадцам і памагатым пры сустрэчы з кнігай, пажадаць ім багатага плёну ў найвысакароднейшай справе. Ад імя Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей сардэчна дзякую таксама ўсім арганізатарам і ўдзельнікам гэтага змястоўнага і ўрачыстага мерапрыемства. Няхай работа сённяшняга круглага стала будзе добрым імпульсам для задавальнення бібліятэкамі Рэспублікі Беларусь інфармацыйных запатрабаванняў усіх нацыянальных супольнасцей, якія існуюць на нашай зямлі.

Матульскі Р.С.

Для нашай краіны з яе поліэтнічным насельніцтвам, а таксама гістарычным вопытам інтэграцыі ў шматнацыянальныя дзяржаўныя ўтварэнні, пытанні культурнай разнастайнасці заўсёды былі актуальнымі. Сёння пад уплывам глабалізацыі яны набываюць новы сэнс і новае гучанне. Дзейсным сродкам іх вырашэння ў сучасных умовах можа стаць раўнапраўны і цывілізаваны дыялог культур. Самым непасрэдным і лепшым месцам для яго вядзення з поўным правам можна лічыць бібліятэкі. Менавіта яны нясуць шматвекавую адказнасць за захаванне культурнай спадчыны чалавецтва. Яе традыцыйнымі носьбітамі заўсёды былі кнігі. Сёння, у інфармацыйную эпоху, усё большую значнасць набываюць электронныя дакументы. Да таго ж дыялог культур у бібліятэчнай справе мае даўнюю гісторыю і багатыя традыцыі. Адной з галоўных сваіх задач бібліятэкі заўсёды лічылі далучэнне самых шырокіх слаёў насельніцтва да сусветных культурных каштоўнасцей.

Спадзяюся, што сённяшні круглы стол дазволіць не толькі пазнаёміць з вялікай разнастайнасцю падыходаў да гэтых пытанняў, але і знайсці новыя магчымасці для распрацоўкі такіх сацыякультурных механізмаў, якія дапамагаюць забяспечыць захаванне нацыянальных культур ва ўсёй разнастайнасці і абараніць ад розных дэструктыўных дзеянняў.

Радзивиновский В.В.

ООН и межкультурный диалог

Принятие в 2001 году **Всеобщей декларации ЮНЕСКО о культурном разнообразии** и провозглашение в декабре 2002 года Генеральной Ассамблеей 21 мая **Всемирным днем культурного разнообразия во имя диалога и развития** стало кульминацией усилий Организации Объединенных Наций по укреплению потенциала культуры как средства обеспечения процветания, устойчивого развития и глобального мирного сосуществования.

Несмотря на то, что в начале своей деятельности Организация Объединенных Наций была занята преимущественно вопросами поддержания мира и безопасности, приняв целый ряд основополагающих документов и требуя их соблюдения, вопросы культуры и культурного разнообразия постоянно находились на повестке дня ООН.

Уже в **Уставе ЮНЕСКО**, принятом в ноябре 1945 года говорилось, что «для поддержания человеческого достоинства необходимо широкое распространение культуры и образования среди всех людей на основе справедливости, свободы и мира», а «мир, основанный лишь на экономических и политических отношениях, не сможет завоевать единодушной, прочной и искренней поддержки народов; он должен базироваться на интеллектуальной и нравственной солидарности человечества».

В одном из самых важных документов ООН, **Всеобщей декларации прав человека** (статья 27), содержатся следующие слова: «Каждый человек имеет право свободно участвовать в культурной жизни общества, наслаждаться искусством, участвовать в научном прогрессе и пользоваться его благами».

В последние десятилетия в связи с бурным развитием процесса глобализации и сближения народов, ООН стала уделять еще более пристальное внимание вопросам культуры, культурных ценностей и куль-

турного разнообразия. Если ранее понятие устойчивого развития включало в себя лишь экономические, экологические и социальные параметры, то в последние годы устойчивое развитие не воспринимается без его культурной составляющей. Глобализация и возникающий в результате слияния народов и культур мир характеризуется все большей цельностью и культурным разнообразием и, в то же время, это мир - перенасыщенный напряженностью и конфликтами.

В Декларации тысячелетия Организации Объединенных Наций, принятой в 2000 году, руководители практически всех государств и правительств мира, в том числе и Беларуси, заявили о том, что терпимость является одной из фундаментальных ценностей, имеющих существенно важное значение для международных отношений в XXI веке, и что она должна включать активное поощрение культуры мира и диалога между цивилизациями так, чтобы люди уважали друг друга при всем разнообразии своих убеждений, культур и языков, не опасались различий в рамках обществ и между обществами и не подавляли, а пестовали их в качестве ценнейшего достояния человечества.

Культурное разнообразие следует воспринимать как бесценное достояние, которое способствует прогрессу и развитию всего человечества. Каждая культура обладает достоинством и ценностью, которые следует уважать и сохранять, а культурные права - часть прав человека, являющихся универсальными, взаимосвязанными и неделимыми.

Вместе с тем ООН особо указывает на то, что рыночные силы сами по себе не могут гарантировать сохранение и развитие культурного разнообразия, которое является ключом к устойчивому развитию человеческого потенциала и призывает государства обеспечить, чтобы их политические и правовые системы отображали разнообразие множества культур в их обществах, а также активно участвовать в реализации культурных прав человека и создании индустрии культуры.

Беларусь является многонациональным государством, домом для 140 наций и народностей. Беларусь находится на перекрестках традиционных и современных транспортных путей и миграционных потоков, она не может стоять в стороне от процесса глобализации. К счастью, в стране отсутствуют столкновения и конфликты на межнациональной почве, а межнациональные и религиозные отношения регулируются целым рядом законодательных актов. В республике многое делается для того, чтобы культурные потребности населяющих Беларусь народов в

полной мере реализовывались: проводятся традиционные фестивали культур народов и народностей, населяющих Беларусь; издаются журналы и газеты на языках этих народов; интегрируются в белорусское общество оказавшиеся на территории республики беженцы.

Одними из важнейших учреждений, которые должны участвовать в деле практической реализации идей культурного разнообразия, являются обьественные библиотеки с их разнообразными и богатейшими фондами, профессиональными и целеустремленными кадрами. Именно они, поддерживаемые государством и организациями гражданского общества, могут и должны внести свой вклад в межкультурный диалог и развитие многонациональной культуры.

Счастный В.Г.

Роль библиотек в сохранении и развитии культурного наследия

В условиях нарастающего процесса глобализации, который имеет как положительные, так и отрицательные стороны, особое значение приобретает вопрос сохранения разнообразия культур. Доминирование одной культуры может приводить к духовному обеднению человека, а в некоторых случаях и к деградации личности.

Проблема сохранения национальных культур волнует не только малые народы. Особую активность в принятии мер по сохранению разнообразия культур проявляют как раз государства с богатым культурным потенциалом – Франция, Италия, Германия, Япония, поскольку даже эти страны ощущают опасность глобализации.

2 ноября 2001 года Генеральная конференция ЮНЕСКО приняла в Париже на своей 31-й сессии Всеобщую декларацию ЮНЕСКО о культурном разнообразии, которая, по мнению Генерального директора этой международной организации Коитиро Мацууры, «утверждает межкультурный диалог в качестве наилучшей гарантии мира, тем самым категорически опровергая тезис о неизбежности конфликта культур и цивилизаций». В самом этом международном документе содержится положение о том, что «международное сообщество впервые принимает столь подробный нормативный документ, возводящий культурное разнообразие в ранг общего наследия человечества, которое так же необходимо для человечества, как биоразнообразие для живой природы. В нем констатируется, что уважение разнообразия культур, терпимость, диалог и сотрудничество в обстановке доверия и взаимного понимания являются лучшим залогом мира и международной безопасности.

Важность проблемы подтверждается решением ООН провозгласить Международный день культурного разнообразия, который ежегодно отмечается 21 мая. В этом году этот день впервые широко празднуется в нашей стране. Программа мероприятий, которые будут проводиться на протяжении более двух недель, включает организацию целого ряда вы-

ставок, проведение II Конгресса деятелей культуры государств СНГ и завершится V-м Всебелорусским фестивалем национальных культур в Гродно.

Процесс глобализации, стимулируемый быстрым развитием новых информационных и коммуникационных технологий, хотя и представляет вызов для культурного разнообразия, вместе с тем создает условия для нового диалога между культурами и цивилизациями. Поэтому сохранение разнообразия культур возможно не в результате изоляции, а в обеспечении широкого доступа к ним. Для этого, в условиях наблюдаемого в настоящее время дисбаланса в глобальных потоках культурных ценностей и обменах ими следует укреплять международное сотрудничество и солидарность, опираясь на которые все страны, в том числе развивающиеся, и страны переходного периода смогут создать устойчивые индустрии культуры, способные конкурировать на национальном и международном уровнях.

Важная роль в сохранении, популяризации и передачи будущим поколениям культурного наследия во всех его формах принадлежит библиотекам. При этом, как предусмотрено Планом действий, прилагаемым к Декларации, большое значение приобретают современные информационные технологии. Именно благодаря им расширяется доступ к редким и малодоступным изданиям. При поддержке ЮНЕСКО совместно с Национальной библиотекой осуществляется проект по созданию электронной библиотеки на основе ее фондов. Одновременно формируется электронная библиотека школьника, куда войдут произведения белорусской литературы, а также оцифрованные книги, необходимые для всестороннего развития ребенка и отражающие многообразие мировой культуры. Особое внимание при этом будет уделено детям с ограниченными физическими возможностями. В частности, будет создан вариант библиотеки для незрячих. Использование современных информационных технологий, в частности Интернета, позволит обеспечить обмен информацией о культурных ценностях, находящихся в других странах, решая во многом вопросы, связанные с использованием культурными ценностями в странах их происхождения

Координация усилий государств, международных правительственных и неправительственных организаций по совместной разработке концепций, задач и политических решений в поддержку культурного разнообразия продолжается.

Прежде всего это выражается в дальнейшей нормотворческой деятельности. Сейчас в рамках ЮНЕСКО разрабатывается проект конвенции о культурном разнообразии. Процесс его подготовки идет непросто в связи с тем, что поставлена задача достижения консенсуса, поскольку от этого зависит степень осуществления будущего документа.

Проведение этого круглого стола служит целям сохранения самобытности культур этнических групп, населяющих Беларусь, что, в свою очередь, будет способствовать сохранению духа толерантности, сплоченности общества как основы успешного развития страны.

Шишкин В.А.
Библиотеки
и межкультурный диалог

Впервые наша республика отмечает Всемирный день культурного разнообразия во имя диалога и развития. В соответствии со Всеобщей декларацией ООН о культурном разнообразии в Республике Беларусь, которая является многонациональным государством, где проживает более 140 национальностей, свободно развиваются культуры, языки и традиции всех национальных общностей. Эта давняя многовековая традиция обеспечивается целенаправленной государственной политикой, где приоритет отдается равенству и уважению, соблюдению прав и интересов представителей всех национальностей, в том числе свободному доступу через библиотеки к информации, образованию и науке. Государственная политика в области национальных культур определена в Конституции, соответствующих законах, является одним из главных направлений деятельности Министерства культуры. Именно для оказания организационно-методической помощи, материальной поддержки национальных культурно-просветительных объединений в их уставной деятельности создан Республиканский центр национальных культур. Мы стремимся развивать многонациональные культуры, сохранять лучшие образцы самобытного искусства, народных ремесел, обрядов и таким образом содействовать взаимопониманию между людьми, создавать условия для постижения общечеловеческих духовных ценностей.

В библиотечной деятельности широкое распространение имеет термин мультикультурализм (требование равных возможностей для развития всех культур, составляющих культурное разнообразие конкретной страны), что нашло отражение в структуре ИФЛА. В рамках ИФЛА осуществляется программа Библиотечной Ассамблеи Евразии «Библиотеки в мультикультурной среде» и ежегодно проводятся международные конференции «Библиотека - центр диалога культур в полиэтническом обществе». Отрадно, что и мы, работники библиотек Республики Беларусь, впервые проводим представительный «круглый стол» по теме «Библиотеки и межкультурный диалог», который внесет определенный вклад в развитие сотрудничества библиотек и национально-культурных обществ.

Еще в 1993 г. с целью содействия в организации просветительной деятельности национальных объединений и выполнения Закона Республики Беларусь «О национальных меньшинствах в Республике Беларусь» был издан приказ Министерства культуры (от 03.12.1993 № 94) «Аб узаемадзеянні бібліятэк г.Мінска з нацыянальнымі культурнымі таварыствамі (аб'яднаннямі)». В соответствии с ним в публичных библиотеках столицы была начата работа по сбору и распространению информации, связанной с историей и культурой национальных меньшинств. Библиотеки приобретали соответствующую литературу, содействовали организации культурно-просветительной деятельности, предоставляли свои помещения для проведения литературных вечеров, выставок, презентаций книг и т.д. Начали создавать отделы литературы национальных меньшинств (русской, украинской, литовской, греческой и др.). Эта работа получила продолжение в других публичных библиотеках республики.

Сегодня у нас имеется много примеров того, какое пристальное внимание библиотеки уделяют обслуживанию населения разных национальностей, какую работу они ведут по воспитанию толерантности, отражению всего многообразия культур, представленных в регионах.

Наша задача состоит в том, чтобы центральные городские и районные библиотеки совместными усилиями, обобщив накопленный ценнейший опыт, выработали систему работы в поликультурной среде. Возможно, по итогам обсуждения на «круглом столе» мы придем к мнению, что нам необходимо разработать программу библиотечного обслуживания многонационального населения регионов Беларуси.

Кірухіна Л.Г.

Публічныя бібліятэкі ў кантэксте разнастайнасці культур

Сусветная культура, да якой імкліва рухаецца сучаснае грамадства, можа быць створана на аснове цывілізаванага і раўнапраўнага дыялога нацыянальных культур. А гэта, як вядома, магчыма толькі пры ўмове захавання ўсёй іх разнастайнасці і забеспячэння свабоднага доступу да культурнай спадчыны кожнай нацыі.

Нельга не адзначыць выключную ролю бібліятэк у гэтым працэсе, вызначаную ўжо самім фактам іх існавання і іх сутнаснай функцыяй, якая заключаецца ў захаванні дакументаванай культурнай спадчыны і забеспячэнні выкарыстання яе грамадствам. Менавіта бібліятэчныя фонды, у якіх засяроджаны ўсе веды, набытыя чалавецтвам з часу з'яўлення пісьменства, разглядаюцца як адно з самых доўгатэрміновых сховішчаў сацыяльнай памяці. Сучасныя інфармацыйна-камунікатыўныя тэхналогіі яшчэ больш пашыраюць магчымасці бібліятэк.

Непаўторная асаблівасць Беларусі, абумоўленая яе месцазнаходжаннем на скрыжаванні цывілізацый Усходу і Захаду, заўсёды характарызавалася ўзаемадзейнем розных культур. Гэта праявілася і ў дзейнасці публічных бібліятэк краіны. Можна канстатаваць, што іх работа ў рамках разглядаемай тэмы мае дастаткова даўнія і багатыя традыцыі і здзяйсняецца перш за ўсё ў краязнаўстве. У апошні час яна значна трансфармавалася, працягваецца гэты працэс і сёння. З улікам глыбокіх пераўтварэнняў усёй сістэмы грамадскіх адносін як у нашай краіне, так і за яе межамі ідзе творчы пошук новых і ўдасканаленне традыцыйных метадаў дзейнасці.

У апошні час на мясцовым узроўні адбываецца супадзенне развіцця краязнаўства і стварэння мультыкультурнай прасторы. Бібліятэкі пры гэтым выконваюць аб'яднаўчую ролю і тым самым садзейнічаюць культурнаму абмену, пашырэнню ведаў па агульнай гісторыі. Гэта прадугледжвае:

– стварэнне мясцовых (краязнаўчых) рэсурсаў у мэтах захавання культурнай спадчыны, распаўсюджвання літаратур і вывучэння родных моў, як базы для патрыятычнай асветы;

– трансляцыю інфармацыі аб культурных каштоўнасцях па інфармацыйных каналах для карыстальнікаў, якія пражываюць на іншай тэрыторыі;

– неабходнасць ведаў гісторыі краю, выкарыстанне сучасных камунікацыйных тэхналогій, спецыяльных форм і метадаў работы з карыстальнікамі.

Бібліятэкі дзейнічаюць у поліфункцыянальнай культурнай прасторы ва ўзаемадзеянні з рознымі ўстановамі на аснове:

– партнёрства шляхам яднання намаганняў і рэсурсных магчымасцей;

– сумесных праектаў як інструментаў узбагачэння рэсурсамі, тэхнікай і г.д. кожнага з партнёраў;

– падтрымкі сеткавага ўзаемадзеяння розных устаноў з мэтай папулярызавання і сумеснага выкарыстання культурнай спадчыны на міжнародным, рэгіянальным, дзяржаўным і мясцовым узроўнях.

Будучы самымі даступнымі і зручнымі для зносін, публічныя бібліятэкі ўсё часцей становяцца месцам для вядзення культурнага дыялога, вакол якіх групуюцца шматлікія грамадскія арганізацыі, творчыя саюзы, фонды, нацыянальна-культурныя таварыствы. З іх дапамогай у месцах кампактнага пражывання этнічных груп фарміруюцца ў бібліятэках спецыялізаваныя фонды літаратуры на мовах дыяспар. Сталічныя бібліятэкі актыўна супрацоўнічаюць з замежнымі пасольствамі і іншымі міжнароднымі арганізацыямі.

Так, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адкрыты цэнтр ЮНЕСКА, дзе засяроджаны дакументы гэтай арганізацыі. Сумесна з пасольствам Францыі ў Мінскай абласной бібліятэцы створана Франка-беларуская зала інфармацыі, у якой налічваецца каля 8 тыс. кніг і 2 тыс. аўдыёвізуальных дакументаў. Пры цэнтры адкрыты клуб юных чытачоў “Сгос-а-ліге”. Для іх пастаянна праводзяцца франка-беларускія літаратурныя сустрэчы, тыдні франкафоніі. У Гомельскай абласной бібліятэцы таксама адкрыты і дзейнічае французскі куток інфармацыі і чытання. Яго экспазіцыя ўключае 400 экз. кніг, перыядычных выданняў, аўдыёвізуальных і электронных дакументаў. У Віцебскай абласной бібліятэцы пры падтрымцы Інстытута імя Гётэ актыўна працуе нямецкая чытальная зала.

У ЦГБ імя Я.Купалы г. Мінска таксама з дапамогай Інстытута імя Гётэ адкрыты цэнтр па вывучэнні нямецкай мовы, які налічвае звыш 2

тыс. дакументаў, а таксама аўдыё-, відэакасеты. У дзіцячай бібліятэцы № 5 г. Мінска працуе культурна-асветніцкі цэнтр “Японія”.

З удзелам пасольстваў прайшлі тыдні культуры Грэцыі і Германіі ў Маладзечанскай ЦГБ. Шматлікіх чытачоў зацікавіла выстаўка “*Местечко и городские миры еврейской жизни*”, арганізаваная па ініцыятыве Інстытута імя Гётэ ў ЦГБ імя Я.Купалы г. Мінска, на якой былі прадстаўлены кнігі, часопісы, мультымедычныя носьбіты інфармацыі з Германіі.

Пры дапамозе Пасольства ЗША ў бібліятэках краіны створаны амерыканскія куткі і інтэрнет-цэнтры, якія забяспечваюць карыстальнікам бясплатны доступ да сусветных інфармацыйных рэсурсаў.

Не застаўся без увагі бібліятэк і той факт, што ў культурную спадчыну Беларусі арганічна ўплецены элементы культур іншых нацыянальнасцей. Гэта асабліва характэрна для такіх этнакантактных зон, як памежжа з іншымі краінамі. Асабліва вылучаецца сярод іх г. Гродна, дзе на базе гарадской цэнтралізаванай сістэмы дзейнічаюць яўрэйскі, татарскі, літоўскі і ўкраінскі культурна-асветніцкія цэнтры. Створана спецыялізаваная славянская бібліятэка ў Гомелі, і падобных прыкладаў сёння шмат у рэспубліцы. Пытаннем абслугоўвання нацыянальных меншасцей было прысвечана даследаванне НББ “*Бібліятэка і нацыянальна-культурныя таварыствы*”, праведзенае ў 1993 г.

Самымі рознымі сродкамі імкнучца бібліятэкі далучыць сваіх чытачоў да духоўных здабыткаў іншых народаў свету. Гэтай мэце служыць праект “*Дзевы муз адчынены*” ў Барысаўскай і цыкл мерапрыемстваў па сусветнай культуры ў Дзяржынскай РЦБС, эстэтычны цэнтр “*Скарбніца XX стагоддзя*” на базе Урэцкай гарпасялковай бібліятэкі Любанскай РЦБС Мінскай вобласці, клуб “*Рэзананс*” у Віцебскай ЦГБ.

Як рэальны ўклад у захаванне разнастайнасці культур з поўным правам можна разглядаць традыцыйныя мерапрыемствы бібліятэк, якія праводзяцца ў сувязі з памятнымі і знамянальнымі датамі ў жыцці народаў свету, юбіляямі пісьменнікаў, мастакоў, музыкантаў, грамадскіх дзячаў іншых краін. Высокую ацэнку атрымала работа Мар’інагорскай гарадской бібліятэкі па ўшанаванню памяці А.С.Пушкіна, за што была ўзнагароджана Пасольствам Расіі ў Рэспубліцы Беларусь памятным медалём, выпушчаным да юбілею паэта.

Асаблівай разнастайнасцю адрозніваецца работа бібліятэк, якія носяць імёны рускіх пісьменнікаў, а таксама размешчаных у мясцінах, так

ці інакш звязаных з жыццём і творчасцю літаратурных дзеячаў іншых краін. Сталі ўжо традыцыйнымі літаратурныя чытанні, святы паэзіі, якія часта збіраюць вялікае прадстаўніцтва. Так, у свяце Блокаўскай паэзіі, што прайшло ў вёсцы Новы Двор Пінскага раёна Брэсцкай вобласці, удзельнічалі госці з Расіі, Украіны, Мінска, Гродна, Іванава, Пружан.

У перыяд падрыхтоўкі да 200-годдзя А.С.Пушкіна ў Мінскай абласной бібліятэцы, якая носіць яго імя, у 1998 г. быў арганізаваны пушкінскі інфармацыйны цэнтр. Тут створана база даных “Пушкініяна”, падрыхтаваны да выпуску зборнік “Пушкін і Беларусь”, праведзена міжнародная канферэнцыя “Пушкін–беларуская культура–сучаснасць”, рыхтуецца бібліяграфічны зборнік “Нашчадкі Пушкіна на Беларусі”.

Выкарыстоўваецца магчымасць для вядзення культурнага дыялога і пры азнаменаванні юбілеяў беларускіх дзеячаў, жыццё і творчасць якіх была звязана з тымі ці іншымі краінамі свету. Прыкладам могуць служыць мерапрыемствы Карэліцкай ЦБС, прысвечаныя 200-годдзю з дня нараджэння І.Дамейкі. Аб’яднання ў цыклы “Па сцяжынках І.Дамейкі” і “На далёкіх мерыдыянах”, яны раскрылі не толькі жыццёвы шлях знакамітага земляка, але і пазнаёмлі з краінамі, з якімі быў звязаны яго лёс.

Уяўленне аб забеспячэнні культурнай разнастайнасці бібліятэчнымі сродкамі будзе не поўным, калі не сказаць аб шматграннай рабоце бібліятэк краіны, накіраванай на захаванне культурнай спадчыны беларускага народа. І пачаць трэба, вядома ж, з Нацыянальнай бібліятэкі, якая не толькі ўзначальвае і каардынуе яе, але і сама вядзе вялікую навукова-даследчую дзейнасць. Галоўным у гэтай справе можна лічыць распрацоўку па ініцыятыве НББ на падставе праграмы ЮНЕСКА “Памяць свету” міжгаліновай дзяржаўнай праграмы “Памяць Беларусі”. У яе рамках рыхтуецца канцэпцыя праекта «Электронная бібліятэка “Памяць Беларусі”», якая дазволіць забяспечыць фізічную захаванасць найбольш каштоўных дакументальных помнікаў з адначасовым стварэннем умоў доступу да іх любога зацікаўленага чалавека.

У распаўсюджванні міжнароднай праграмы “Radziviliana” прымаюць удзел установы культуры Беларусі, Расіі, Польшчы. У 2004 г. завяршылася пачатая ў 90-х гадах мінулага стагоддзя навуковая праграма “Гісторыя кніжнай культуры Падляшша”. Зараз на міжнародным узроўні разглядаецца руска-беларускі праект РГБ і НББ “Скарбы славянскай культуры”. Гэта толькі некаторыя праекты, што закранаюць культуры некалькіх сумежных краін.

Вядзецца адпаведная работа і ў рэгіёнах. У працэсе рэалізацыі праграм з аднолькавай назвай “*Жывая памяць*” у Гомельскай, Мінскай і інш. абласцях сабраны унікальны фонд краязнаўчых матэрыялаў на сучасных носьбітах, які дазваляе весці шырокую асветніцкую работу сярод насельніцтва, а таксама захаваць багатую духоўную і матэрыяльную культуру краю для будучых пакаленняў; створаны адпаведныя базы даных.

Вядома, што адметнай асаблівасцю беларускай нацыянальнай культуры з’яўляецца яе рэгіянальная разнастайнасць, і менавіта на гэта звяртаюць увагу бібліятэкі ў сваёй краязнаўчай дзейнасці. Імі вядзецца збор артэфактаў, выяўленне і запіс народных прыказак і прымавак, легенд і паданняў, казак і песень з характэрнымі для пэўнай мясцовасці дыялектамі. Сабраныя матэрыялы абагульняюцца ў самыя розныя выданні, якія часцей за ўсё выпускаюцца на базе бібліятэк. Сярод іх тапаграфічны слоўнік “*Аб чым гаворыць назва*” (Лагойская ЦРБ), зборнікі “*Легенды і паданні Уздзенічыны*” (Уздзенская ЦРБ), “*Валожынчына ў легендах і паданнях*” (Валожынская ЦРБ). Біябібліяграфічны даведнік “*Культура зямлі Астравецкай: Асобы і творы*” (Астравецкая ЦРБ) выйшаў у рэспубліканскім выдавецтве “Беларускі кнігазбор”. Уяўляе значную каштоўнасць гісторыка-краязнаўчы і літаратурна-мастацкі часопіс “*Куфэрак Віленшчыны*”, выдаўцом і галоўным рэдактарам якога з’яўляецца супрацоўнік Маладзечанскай ЦРБ М.Казлоўскі. У гэтым накірунку станючы ўплыў адыграў распачаты 12 год таму рэспубліканскі конкурс “*Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры*”.

Адной са складаючых работы бібліятэк ва ўмовах культурнай разнастайнасці з’яўляецца забеспячэнне ўсіх грамадзян краіны доступам да заканадаўчай базы, дзе вызначаны іх сацыяльныя і культурныя правы.

Можна сказаць, што гэта праблема ў публічных бібліятэках вырашана праз сістэму публічных цэнтраў прававой інфармацыі, створаных на іх базе, дзе можна не толькі знайсці адпаведныя прававыя дакументы, але і атрымаць кансультацыі спецыялістаў.

Пашырэнню культурнай прасторы чалавека шляхам выкарыстання інфармацыі і атрымання ведаў спрыяе камп’ютэрызацыя публічных бібліятэк. Гэта адзін з прыярытэтных кірункаў іх развіцця, які актыўна падтрымлівае дзяржава. У выніку 96% ЦБС камп’ютэрызавана, 39% ЦБС падключана да Інтэрнет. 80% цэнтральных бібліятэк падключаны да эталоннага банка даных прававых рэсурсаў. Адбываецца не толькі актыўнае стварэнне ўласных інфармацыйных рэсурсаў, але і іх набыццё.

Такім чынам, значна пашырыліся магчымасці публічных бібліятэк у задавальненні інфармацыйных запытаў карыстальнікаў, у тым ліку і тых, якія спрыяюць забеспячэнню культурнай разнастайнасці.

Праблема культурнай разнастайнасці, даволі вострая ў многіх краінах свету, такой для Беларусі не з’яўляецца. Разам з тым публічныя бібліятэкі ўсведамляюць неабходнасць удзяляць ёй належную ўвагу і разглядаць яе як адну з умоў стабільнага развіцця грамадства.

ДАДАТАК

Інфармацыя аб дзейнасці публічных бібліятэк рэспублікі ў міжкультурным дыялогу 2001-2003 гг.

У Гомельскай абласной бібліятэцы 17 снежня 2003 г. у аддзеле літаратуры на замежных мовах адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця французскага кутка інфармацыі і чытання. Яго экспазіцыя ўключае 400 экз. кніг, перыядычных выданняў, аўдыё- і відэакасет і кампакт-дыскаў. Яна будзе абнаўляцца кожныя тры месяцы. На цырымоніі выступілі адказныя прадстаўнікі Пасольства Францыі. Адкрыццё кутка прадстаўляе вялікую цікавасць для шырокага кола чытачоў, жадаючых не толькі вывучаць французскую мову, але і знаёміцца з гісторыяй, культурай, мастацтвам гэтай краіны.

■

Там жа ў абласной бібліятэцы раней (у 2001 г.) быў адкрыты інтэрнет-цэнтр і амерыканскі куток. У 2003 г. амерыканскі куток атрымаў у дар ад Амерыканскага Пасольства камп’ютэр, відэадвойку і DVD-плеер, літаратуру.

■

Абсталяваны ў Маладзечанскай ЦГБ з дапамогай Амерыканскага Пасольства інтэрнет-клуб і амерыканскі куток. Праводзяцца дні амерыканскай, нямецкай і японскай культуры. Пасольства перадало ў дар бібліятэцы 2 камп’ютэры і літаратуру пра сваю краіну на суму звыш 3 тыс. долараў. Усяго ў рэспубліцы з дапамогай Пасольства амерыканскія куткі адкрыты ў 7-мі бібліятэках.

■

Актыўна пачала працаваць з нацыянальнымі суполкамі Мінская гарадская ЦБС, 3 удзелам грамадскага аб’яднання “Русское общество” праводзяцца мерапрыемствы, прысвечаныя пісьменнікам і дзеячам культуры Расіі. Адкрыліся Літоўская чытальня ў бібліятэцы № 20, малдаўскі куток у бібліятэцы № 4, пачаў фарміравацца фонд грэчаскай літаратуры ў бібліятэцы №1.

Тарнагурская Т.В.

Публічныя бібліятэкі г. Мінска ў кантэксце фарміравання інтэграцыйных працэсаў адзінай сацыякультурнай прасторы сталіцы

Працэс фарміравання адзінай сацыякультурнай прасторы сталіцы ў кантэксце культурнай разнастайнасці развіваецца дынамічна і шматгранна. Гэтаму спрыяюць аб'ектыўныя ўмовы:

- горад Мінск – шматнацыянальны;
- інфраструктура ўстаноў культуры даволі развітая;
- абсалютная большасць грамадскіх арганізацый нацыянальных супольнасцей зарэгістравана і ажыццяўляе дзейнасць у сталіцы.

Бібліятэкі горада Мінска актыўна ўдзельнічаюць у працэсе фарміравання і развіцця адзінай сацыякультурнай прасторы сталіцы. Сусветны дзень культурнай разнастайнасці ў імя дыялога і развіцця, які быў абвешчаны на 31-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА ў Парыжы, адзначаецца ў Беларусі ўпершыню і той факт, што менавіта ў гэты дзень у Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы адбываецца міжнародны круглы стол “Бібліятэкі і міжкультурны дыялог”- невяпадковы. Тэма міжкультурнага дыялога ў рабоце сталічных бібліятэк займае значнае месца, якое адлюстроўваецца канкрэтнымі падзеямі.

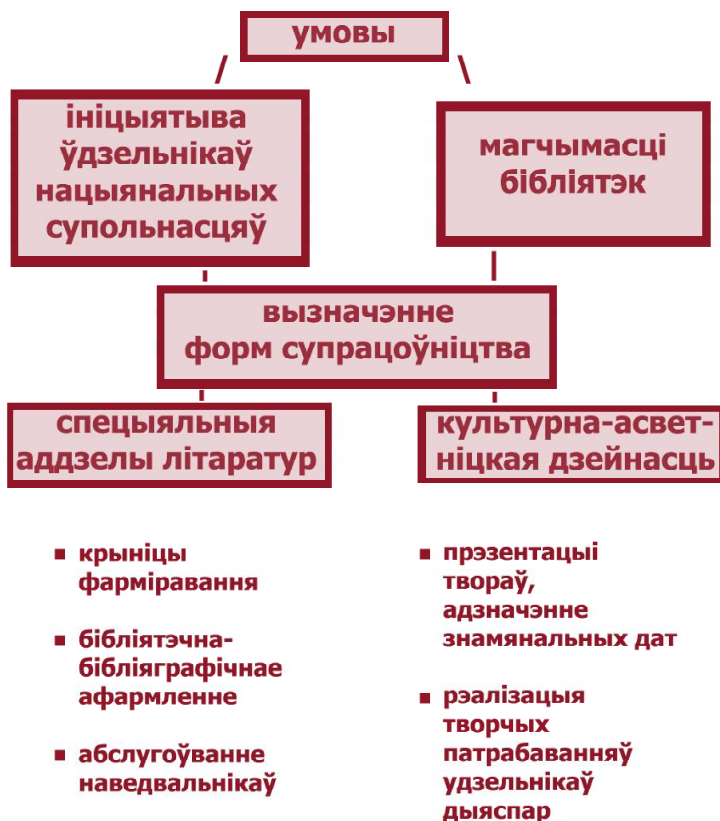
Бібліятэка – дэмакратычны інстытут, які стварае аптымальныя ўмовы прадстаўлення свабоднага доступу да інфармацыі, ведаў, лепшых здабыткаў культуры ўсім грамадзянам назалежна ад нацыянальных, сацыяльных і іншых прыналежнасцей. Таму бібліятэка выконвае вельмі значную ролю пасярэдніка паміж грамадствам і соцыумам у культурнай разнастайнасці. Вызначэнне этапаў работы публічных бібліятэк горада Мінска ў гэтым накірунку звязана з прыняццем Усеагульнай дэкларацыі ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці. План дзеянняў па яе рэалізацыі дазволіў больш грунтоўна вызначыць асноўныя стратэгічныя напрамкі работы бібліятэк па рэалізацыі асноўных палажэнняў дакумента:

- фарміраванне і развіццё інфармацыйных рэсурсаў і прадстаўленне свабоднага доступу да іх,

- развіццё форм папулярызаванні духоўнай спадчыны нашай краіны,
- стварэнне магчымасцей грамадзянаў Беларусі розных нацыянальнасцей для рэалізацыі культурных патрабаванняў.

На працягу часу публічныя бібліятэкі горада Мінска супрацоўнічаюць з этнакультурнымі грамадскімі аб'яднаннямі. Вопыт работы ў азначаным накірунку (8 гадоў) дазволіў стварыць эфектыўную мадэль супрацоўніцтва.

Мадэль супрацоўніцтва ЦСДПБ г. Мінска з этнакультурнымі грамадскімі аб'яднаннямі

Мадэль супрацоўніцтва будзеца на падставе ініцыятывы з боку ўдзельнікаў нацыянальных супольнасцей на конт задавальнення моўных і культурных патрабаванняў і на магчымасцях бібліятэк рэаліза-

ваць азначанае. Пасярэднікам у міжкультурным дыялогу бібліятэк і нацыянальных дыяспар з'яўляецца Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь. Наступны этап - вызначэнне форм супрацоўніцтва. У дзейнасці нашых бібліятэк - гэта **стварэнне спецыяльных аддзелаў літаратур на мовах дыяспар і культурна-асветніцкая дзейнасць.**

Фонды аддзелаў нацыянальных літаратур фарміруюць дыяспары. Крыніцы фарміравання разнастайныя: асабістыя бібліятэкі, бібліятэкі краін гістарычнага паходжання нацыянальных супольнасцей, бібліятэкі нашай краіны, падарункі дыпламатычных прадстаўніцтваў. Роля бібліятэкі ў гэтым працэсе - дапамога ў бібліятэчна-бібліяграфічным афармленні інфармацыйных рэсурсаў: каталагізацыя, адпаведнае размяшчэнне фондаў і г.д. і абслугоўванне чытачоў.

Культурна-асветніцкая дзейнасць акцэнтуюе ўвагу на тэме міжкультурнага дыялога як фактару развіцця інтэлектуальнага, эмацыянальнага, маральнага і духоўнага існавання. Рэалізуецца ў наступных формах: прэзентацыі твораў (літаратуры, мастацтва), выставы, адзначэнне гістарычных, дзяржаўных, літаратурна-мастацкіх дат стран гістарычнага паходжання супольнасцей і нашай краіны і інш.

Прапануем вашай увазе вопыт работы ЦСДПБ г. Мінска з нацыянальнымі супольнасцямі Рэспублікі Беларусь. На сённяшні дзень гарадскія бібліятэкі супрацоўнічаюць на сістэмным узроўні з наступнымі грамадскімі аб'яднаннямі прадстаўнікоў нацыянальных супольнасцей Рэспублікі Беларусь: беларускім грамадскім аб'яднаннем украінцаў “Вагра”, рэспубліканскай грамадскай арганізацыяй “Беларуская абшчына літоўцаў”, грамадскім аб'яднаннем «Абшчына “Малдова”», грамадскім аб'яднаннем “Трэчаскае нацыянальна-культурнае таварыства “Алкестыда”.

Беларускае грамадскае аб'яднанне ўкраінцаў “ВАГРА” супрацоўнічае з **бібліятэкай №20**: у кастрычніку 1995 года створаны **адзел украінскай літаратуры** з удзелам гарадскога культурна-асветніцкага грамадства ўкраінцаў “Заповіт”. Адкрыццё аддзела была прымеркавана да 400-годдзя з дня нараджэння Б.Хмяльніцкага. Колькасць дакументаў – 3050 экз.

Фонд украінскай літаратуры змяшчае вялікую частку гістарычнай літаратуры (да 30%), творы вядомых дзеячоў гісторыі і культуры Украіны, выданні па гісторыі культуры і мастацтву, творы мастацкай літаратуры, а таксама выданні для вывучэння ўкраінскай мовы і інш.

Адметнае выданне з калекцыі – “Украінская вышыўка”. Упершыню ў гісторыі культуры і народнага мастацтва ў Беларусі выдана асобная кніга работ удзельнікаў украінскіх грамадскіх аб’яднанняў Брэста, Мінска, Кобрына, Гродна і інш. Аўтар ідэі і праекта – Калюжная Галіна Яфімаўна – актыўны член грамадскага аб’яднання ”Ватра”, загадчыца аддзела ўкраінскай літаратуры з боку “Ватры”.

Рэспубліканская грамадская арганізацыя “Беларуская абшчына літоўцаў” таксама супрацоўнічае з **бібліятэкай №20**: ў 2003 годзе – адчынілася “**Літоўская чытальня**”. Фонд чытальні – звыш 500 кніг.

Каштоўна, што ў фондзе прадстаўлена інфармацыя аб першай літоўскай кнізе “Катэхізіс” Мажвідаса, яе культуралагічны аспект і сучаснае выданне Катэхізіса. Нацыянальная бібліятэка Літвы сёння носіць імя гэтага вядомага асветніка, філосафа, аўтара першых выданняў аб грамадстве, юрыдычнай сістэме і інш.

У снежні 2003 года **грамадскае аб’яднанне “Абшчына “Малдова”**” і **бібліятэка №4** імя Гоголя стварылі “**Малдаўскі куток**” (колькасць дакументаў: 100 экз). Напрыклад, выданне Васіля Карабана пра вядомага пісьменніка, філосафа сусветнага ўзроўню Дзмітрыя Кантэміра і таксама творы аўтара выклікаюць інтарэс не толькі сярод удзельнікаў нацыянальнай супольнасці, але і шырокага кола чытачоў. Узоры мастацкай літаратуры ў “Малдаўскім кутку” прадстаўлены творамі на малдаўскай і рускай мовах.

Адзел грэчаскай літаратуры створаны ў сакавіку 2003 года грамадскім аб’яднаннем “**Грэчаскае нацыянальна-культурнае таварыства “Алкестыда”**” і **бібліятэкай №1** імя Талстога. Колькасць дакументаў: 40 экз. Сярод іх вельмі інфарматыўнае выданне, асабліва ў кантэксце нашай сённяшняй размовы: “Беларуска-грэчаскія ўзаемасувязі: ад старажытнасці да сучаснасці” (матэрыялы міжнароднай навуковай канферэнцыі. Мінск, 26 кастрычніка, 2000 г.), а таксама падручнікі грэчаскай і новагрэчаскай моў, краязнаўчыя выданні.

Культурна-асветніцкая дзейнасць бібліятэк г. Мінска і нацыянальных супольнасцей прадугледжвае выкарыстанне разнастайных формаў работы:

- прэзентацыі твораў

у красавіку мінулага года ў бібліятэцы №20 адбылася прэзентацыя выдання “Літоў-

ская паэзія”. Зборнік уключае творы вядомых і невядомых беларускаму чытачу літоўскіх паэтаў у перакладзе на беларускую мову. Імя Бярнардаса Браздзоніса стала вядомым нават на яго Радзіме ў апошняе дзесяцігоддзе, хаця сусветная літаратура даўно знаёма з яго творамі. Беларускі чытач атрымаў магчымасць, дзякуючы гэтаму выданню, дакрануцца да багатай літаратуры нашых суседзяў у перакладах лепшых беларускіх аўтараў;

прэзентацыя зборніка “Анталогія малдаўскай паэзіі” адбылася ў бібліятэцы №4 імя Гогаля. Гэты праект сапраўды з’яўляецца рэальнай справай ў міжкультурным дыялогу, узаемаўзбагачэння малдаўскай і беларускай паэтычнай спадчыны. У анталогію увайшлі творы ад такога манумента сярэднявковай малдаўскай культуры, як народная балада “Міярыца”, паэзіі Міхая Эмінэску да твораў самых сучасных маладых малдаўскіх паэтаў у перакладзе вядомых беларускіх пісьменнікаў: Уладзіміра Скарынка, Сяргея Панізініка, Галіны Каржанеўскай, Рыгора Барадуліна, Таісы Бондар і інш.

- чытанні

адзел украінскай літаратуры ўпершыню арганізаваў Шаўчэнкаўскія чытанні з удзелам вядомых беларускіх навукоўцаў, паэтаў (матэрыялы Шаўчэнкаўскіх чытанняў былі выдадзены асобна).

- адукацыйна-культуралагічны праект

у пачатку года бібліятэка імя Янкі Купалы прымала ўдзел у праекце супрацоўніцтва з “Ватрай” і гімназіяй №13, што знаходзіцца па вуліцы Лесі Украінкі г. Мінску: адкрыцці тэматычнага кабінета ў гімназіі, прысвечанага Лесі Украінкі і падарыла выданні гэтай вядомай украінскай пісьменніцы

- мастацкія выставы

выстава дзіцячага малюнка, прысвечанага творчасці Тараса Шаўчэнкі арганізавана сумесна з дзіцячымі мастацкімі школамі ў бібліятэцы №20;

выстава Бірутэ Куцкайтэ “Кот, які лятае” – літоўскай мастачкі, якая нарадзілася на Беларусі, адбылася ў выставачнай зале бібліятэцы №2. Зямля, на якой нарадзілася мастачка, з’яўляецца тым эмацыянальным імпульсам, без якога не было б гэтых цудоўных работ. На адкрыццё выставы прыехала з Вільнюса Бірутэ, што, безумоўна, спрыяла стварэнню цудоўнай атмасферы сапраўднага свята таленту і творчасці;

- этнаграфічнае свята

Марцішор – наш першы вопыт работы ў гэтым напрамку. Дзякуючы гэтаму праекту мы і госці свята атрымалі магчымасць пазнаёміцца з фальклорнымі традыцыямі малдаван, іх музычнай творчасцю;

- творчыя вечарыны

у дзень святаго Валянціна адбылася творчая вечарына Антаніны Валько – старшыні “Абшчыны “Малдова”. Цудоўны голас Антаніны і мелагучнасць малдаўскай, беларускай і рускай моў, на якіх выконваліся песні, яшчэ раз дэманстравалі невычарпальны патэнцыял культурнай разнастайнасці.

У заключэнні мне хацелася б адзначыць, што без творчай ініцыя-
тывы Ніны Васільеўны Ходар, Галіны Яфімаўны Калюжнай, Вергініі
Тарнаўскайтэ, Антаніны Валько і іншых немагчыма было б зрабіць
столькі цікавых падзей, таму дзякуй ўсім за плённае супрацоўніцтва і за
ўвагу ўсім прысутным да нашай прэзентацыі.

Данилюк Т. П.

Формирование фондов библиотеки литературой в рамках культурного разнообразия

Традицией приграничных территорий является этническое многообразие и многостороннее сотрудничество стран в областях экономики, образования, культуры и т. д. Брестчина уникальна в этом отношении тем, что географически граничит с Польшей и Украиной, а так же и тем, что исторически Брестские земли претерпели столько политических и экономических изменений, что это сформировало особую социокультурную среду и атмосферу. Подтверждение этому - многолетняя и плодотворная работа общественно-культурных объединений поляков, евреев, украинцев, русских. Библиотека, являясь институтом общественным и демократичным, как правило выступает надежным партнером и гарантом культурного развития и самобытности.

Книгоиздательское дело нашей страны не представляет возможности формировать фонды библиотек литературой на иностранных языках да и соответствующее финансирование для этого есть только у крупных республиканских научных библиотек. Мы пошли по пути библиотечного партнерства. Пятнадцать лет сотрудничества Брестской областной библиотеки и Бяло - Подляской воеводской (ныне городской публичной) с польской стороны позволяют сегодня говорить о реальных результатах и о традициях в области библиотечного партнерства. У нас не было необходимости заключать договора либо протокольные соглашения, которые конкретизировали бы рамки нашего сотрудничества. Есть две доминанты: первая – это конкретные люди, на которых лежит ответственность; вторая - это интересы наших читателей.

В течение вышеупомянутого времени в отделе краеведения и в секторе литературы на иностранных языках был сформирован книжный фонд, куда вошло около 600 экз. книг. На первый взгляд цифра незначительная, но практически 200 экз. из этой коллекции – это книги, которые целиком или частично касаются экономики, истории, экологии и культуры Брестского региона. Например, в 1997 году, в Лондоне выш-

ла в свет книга бывшей брестчанки Дануты Ващукувны–Каменецкой «Брест – город незабываемый», которая была признана лучшей книгой на польском языке, изданной за пределами Польши. Безусловно, попасть в фонды нашей библиотеки без помощи польских коллег – краеведов эта книга не могла. Уже в 1999 г. мы получили ее в дар от автора, а в 2000 г. брестским издательским домом С. Лаврова она была переведена и переиздана на русском языке. Книга уникальна тем, что построена на фактах переписки и воспоминаниях, а так же содержит редкие фотографии Бреста из семейного архива автора.

Кроме формирования книжных фондов, сотрудниками краеведческих отделов обеих библиотек ведется библиографическая работа по отслеживанию и сбору материалов из польской периодики. У польских коллег-краеведов это картотека, в которой на сегодняшний день насчитывается 25 тысяч записей. У нас в отделе краеведения – это 50 папок с копиями этих материалов по следующим темам:

- Брестчина в польской печати : история и современность;
- Брест в польской печати;
- Литературные связи Брестчины и Польши;
- Поляки в Беларуси.

По такому же подобию сформированы папки о знаменитых поляках - уроженцах Брестчины.

Еще одно направление нашей работы – это обмен прессой. На протяжении 10 лет один раз в две недели при содействии сотрудников автовокзалов и водителей рейсовых автобусов мы осуществляли обмен газетами и журналами. Таким образом, у читателей Брестской областной библиотеки была и есть возможность читать польскую прессу. Если вспомнить о двух доминирующих сторонах в библиотечном партнерстве, то первая – это энтузиазм и ответственность конкретных людей. Со стороны польских коллег – это сотрудники отдела информации, библиографии и знаний о регионе во главе с Гжегожем Михаловским и библиотекари отдела краеведческой литературы и библиографии Брестской областной библиотеки, которыми руководит Татьяна Ковенько.

Сотрудники библиотеки являлись соорганизаторами ряда международных научных конференций, посвященных нашим великим земля-

кам и проводимых совместно с консульством Республики Польша в Бресте и объединением поляков. 2000 г. – конференция, посвященная М. Радзивичувне, 2002 г. – конференция по творчеству Юлиана Немцевича, 2003 г. – конференция «Ромуальд Траугутт и Константин Калиновский. К 140-летию январского восстания». Как правило, кроме книжных выставок и выступлений библиотекарей-краеведов это еще и дополнительная возможность получить в дар библиотеке научные исследования, монографии, воспоминания и другие материалы. В 2003 г. мы представили запрос на литературу на польском языке в Институт книги и чтения, который является структурной единицей Национальной библиотеки в Варшаве. Наш запрос был выполнен, мы получили 460 экз. изданий последних лет. 130 из них – это литературные произведения классиков и современных писателей Польши. Часть коллекции составляют редкие лексические словари и справочники, отраслевые энциклопедии, карты, атласы – именно те издания, на которые мы вынуждены были чаще всего отказывать читателям.

Интернет позволил нам установить отношения с учеными и писателями, уроженцами Брестчины, проживающими ныне в Канаде, США, Израиле, благодаря чему библиотека пополнилась рядом книг Леонида Смиловицкого, Вальтера Лакера, Нины Корен, изданных в Кливленде, Тель-Авиве (о судьбе брестского гетто и семьях евреев).

Если о работе с польскоязычной литературой можно говорить как о традиции, то новый проект «Русская коллекция» еще отрабатывается и дополняется. В течение двух лет в марте мы проводим «Горьковские чтения», целью которых является привлечение и переосмысление читателями не только наследия М. Горького, но и произведений русских классиков. Мероприятия вышеупомянутого проекта предусматривают лекции преподавателей университетов из Бреста и Минска, электронные конференции с коллегами российских библиотек, носящих имя М. Горького, создание сайта «Горьковцы», сбор даров читателей и жителей г. Бреста русской классической литературы. Благодаря Генеральному консулу Российской Федерации в Бресте А. В. Смирнову и Брестскому отделению «Русского общества» в рамках российской федеральной программы помощи соотечественникам за рубежом библиотеки области получили в дар 2500 экз. книг издательства «Дрофа». Идет работа по сбору полной коллекции современных российских писателей – лауреатов литературных премий.

Библиотека, в моем понимании, не может находиться в статичном состоянии, она - отражение всего того культурного многообразия, которое составляет наш мир. Библиотека же публичная призвана обеспечить основные условия для образования на протяжении всей человеческой жизни, для независимого принятия решений и для культурного развития личности, групп и сообществ.

Максименко Ю.И.

**Гомельская областная
универсальная библиотека –
центр диалога культур
своего региона**

Гомельская область – богатый самобытный край. На протяжении многих столетий через территорию нынешней Гомельщины пролегали торговые пути, проходила естественная миграция населения. Это наложило отпечаток как на экономическое, так и на этнокультурное развитие региона. С Гомельщиной связаны страницы жизни и деятельности представителей разных национальностей, таких известных людей, как педагог Лев Выготский, этнограф и фольклорист Чеслав Пяткевич, оперный певец Фёдор Стравинский, юрист, литературовед, историк и общественный деятель Владимир Спасович и др., которые внесли вклад не только в белорусскую, но и в мировую культуру. Их имена внесены в электронную базу данных «Наследие», созданную сотрудниками Гомельской областной универсальной библиотеки (ГОУБ).

Национальное многообразие обуславливает многогранность развития культуры нашего региона и на современном этапе. Национальный состав Гомельской области выглядит следующим образом: по данным переписи населения 1999 г. на территории области проживает более 110 национальностей и народностей. Из них 84,2% - белорусы, 11% - русские, 3,3% - украинцы, 0,4% - евреи, 0,2% - поляки, 0,9% другие национальности (немцы, казахи, греки, азербайджанцы, армяне, цыгане и др.). К услугам многонационального 1,5 миллионного населения Гомельщины более 700 публичных библиотек. Гомельская областная универсальная библиотека – самая крупная и старейшая библиотека региона. Основанная в конце 20-х годов прошлого столетия на основе книжной коллекции владельцев Гомеля князей Паскевичей, ныне она хранит и предоставляет своим пользователям около 1 млн. различных источников информации – книг, периодики, CD-ROMов, грампластинок и др.

Фонд библиотеки универсален и представлен изданиями на восточнославянских и иных языках, которые отражают культурное и ду-

ховное наследие народов мира. Это наследие изучается и популяризируется. Поэтому ГОУБ, как и всякую публичную библиотеку, можно назвать центром диалога культур своего региона. Гомельская областная библиотека, как методический центр для более 700 публичных библиотек Гомельщины, оказывает методическую и практическую помощь библиотекам области, отслеживает интересный опыт работы.

В 2002 году в Брагинской центральной районной библиотеке по инициативе ГОУБ создан клуб «Мы вместе» для представителей национальных меньшинств, населяющих Брагинщину. Особенностью этого района, как и других «чернобыльских» районов, является активная миграция населения после 1986 г. (авария на ЧАЭС). Ныне в Брагинском районе проживают армяне, азербайджанцы, киргизы, туркмены и др. Представители этих национальностей покинули свои родные места (в связи с событиями в Нагорном Карабахе и т.д.) и осели на Гомельщине. Они разобщены. Поэтому, при активной поддержке директора Брагинской РЦБС Любови Александровны Дуботдел, и создан клуб, который призван возродить лучшие традиции культурного взаимодействия, традиции интернационализма, национальной и веротерпимости. Стоит отметить, что сотрудники Брагинской ЦРБ не только принимают горячее участие в организации досуга, межнационального общения своих читателей, но и помогают им решать их социальные проблемы (трудоустройства и др.). На мероприятиях, проводимых Брагинской ЦРБ, звучат песни на армянском, киргизском и других языках. Но острой и пока нерешённой остаётся проблема комплектования библиотеки литературой на языках уже названных национальностей.

История региона, его населения и его культуры была объектом изучения двух международных научно-практических конференций, проведённых ГОУБ, - «Краеведение – основа духовного и нравственного возрождения общества» (1997) и «История библиотечного дела и библиофильство» (2002). В частности, один из докладов на научно-практической конференции по истории библиотечного дела был посвящён библиотекам г.Гомеля, в том числе библиотеке общества распространения просвещения между евреями, которая существовала в начале XX в. Межгосударственным отношениям и культурным связям восточнославянских народов был посвящён один из докладов на международной научно-практической конференции по краеведению (1997г.). Благодаря установившимся контактам ГОУБ с партнёрами из ближнего и дальне-

го зарубежья фонд библиотеки постоянно пополняется изданиями по истории, литературе и культуре других стран. Так, осязаемым результатом неоднократного пребывания в ГОУБ гостя из Германии господина И.Кольпа стали его книжные дары и CD-ROMы.

На протяжении не одного десятка лет у гомельчан наблюдался устойчивый интерес к польскому языку и польской культуре. В 1986-1987 гг. было положено начало дружеским связям и сотрудничеству Гомельской областной библиотеки с Еленогурской воеводской публичной библиотекой (ПНР). В декабре 1987 г. библиотека принимала польскую делегацию во главе с директором Еленогурской библиотеки Анжеем Балтыном. Гости ознакомились с опытом работы библиотек Гомельщины и с достопримечательностями Гомеля. В июне 1988 г. сотрудники Гомельской областной библиотеки во главе с директором Г.Г.Потаповой побывали в Еленогурском воеводстве по приглашению польских коллег. Взаимообогащающие встречи библиотекарей из городов-побратимов продолжались и в последующие годы.

Для читателей, изучающих польский язык, историю, традиции, культуру польского народа, отделом литературы на иностранных языках ГОУБ был подготовлен и проведён ряд мероприятий. Неизгладимое впечатление у читателей оставила встреча летом 1993 года с послом Республики Польша в Беларуси, доктором филологических наук Эльжбетой Смолак. В рамках дней польской культуры на Беларуси отделом литературы на иностранных языках ГОУБ проведена в ноябре 1994 г. неделя польской книги и киноплаката, любезно предоставленных посольством Польши. А в заключение была организована встреча с первым консулом Польши в Беларуси – Кшиштофом Двужевским. В апреле 1995 г. была проведена встреча с главным ксендзом костёла Святой панны Марии - Славомиром и ксендзом Джегушем. Участниками всех названных мероприятий являлись читатели отдела – учёные и преподаватели из Гомельского университета имени Ф.Скорины, других ВУЗов, преподаватели иностранных языков, студенты, актив отдела. В течение двадцати лет (1973-1993гг.) при отделе литературы на иностранных языках ГОУБ на общественных началах преподаватели университета имени Ф.Скорины вели для читателей курсы по изучению польского языка.

В мае 1989г. в рамках проходивших на Гомельщине Дней Дружбы и культуры Южно-Чешского края в Гомельской областной библиотеке экспонировалась выставка «Южная Чехия в литературе», а в литературно-

музыкальной гостиной библиотеки состоялся вечер «В кругу друзей», гостями которого были чешские литераторы и сотрудники Государственной научной библиотеки из города-побратима Ческе-Будеёвице.

Одним из путей культурного взаимообогащения является профессиональное сотрудничество библиотек разных стран. Несмотря на распад Советского Союза в 1991 г., не прерывалась связь гомельских библиотечарей со своими российскими и украинскими коллегами. Уже более тридцати лет библиотеки Гомельской, Брянской и Черниговской областей объединяют свои усилия по сохранению культурного наследия своих регионов. История этого сотрудничества отражена в «Летописи», составленной заместителем директора Черниговской областной универсальной научной библиотеки Любовью Васильевной Теофиловой.

В июне 2002 г. в Климовской ЦРБ Брянской области состоялся круглый стол «Библиотека – центр диалога культур», на котором были подведены итоги 30-летнего сотрудничества и выработан перспективный план совместной деятельности на ближайшие годы. Во время встречи в Климово было принято решение об обмене между областными библиотеками профессиональными изданиями, областными газетами, методическими материалами и книжной продукцией своих регионов. Дары украинских и российских коллег помогают через информацию, содержащуюся в них, следить за развитием культурных и других процессов в приграничных областях. Фонд ГОУБ пополнился ценными материалами — книгами и CD-ROMами краеведческой тематики («Седая Брянская старина», «Сіверянський літопис», «Літературний Чернігів» и др.).

Сохранение историко-культурного наследия своих регионов – одна из основных задач публичных библиотек. В 2003 г. гомельские, черниговские и брянские библиотекари обсудили общие проблемы на круглом столе «Из опыта учреждений культуры по сохранению историко-культурного наследия в районах, пострадавших от аварии на Чернобыльской АЭС» (г. Добруш Гомельской области). На круглом столе прошла презентация выставки экслибрисов черниговского художника, уроженца Гомельской области Василя Леоненко. «Памяти дома моего» – так называлась эта выставка, которая затем экспонировалась в ГОУБ.

Круглый стол «Библиотеки и развитие культуры в демократическом обществе» собрал библиотечарей сопредельных областей в 2003 г. на черниговской земле – в Городнянской ЦРБ. Гомельские и брянские

библиотекари смогли познакомиться с опытом работы своих черниговских коллег по сохранению и популяризации национального наследия украинского народа. Популяризация творчества писателей ближнего и дальнего зарубежья – одна из граней работы ГОУБ по налаживанию межнационального и межкультурного диалогов.

В 2002 году, который по инициативе украинских обществ (одно из них зарегистрировано и в Гомельском облисполкоме) был объявлен в Беларуси Годом Т.Г.Шевченко, Гомельская областная универсальная библиотека провела ряд мероприятий, посвящённых национальному поэту Украины. Заключительным аккордом года Т.Г.Шевченко в ГОУБ стало проведение круглого стола «Имя, объединяющее народы» с участием Чрезвычайного и Полномочного посла Украины в Беларуси, делегации Черниговской области, и литературно-музыкального вечера, на котором стихи Т.Шевченко звучали на украинском, белорусском и русском языках. Мероприятия получили высокую оценку украинских гостей и руководства области.

Ближайшим соседом и партнёром Гомельской областной универсальной библиотеки является еврейская община «Ахдут». Совместными усилиями библиотеки и общины готовятся книжные выставки, творческие встречи, фестивали еврейской книги и музыки и другие мероприятия, которые способствуют сохранению еврейской культуры.

Работу библиотек Гомельщины по сохранению культурной самобытности национальностей и народностей, населяющих Гомельскую область, в своём выступлении на IV-й международной конференции «Библиотека – центр диалога культур в полиэтническом обществе» в Крыму (2002г.) осветила директор Гомельской областной универсальной библиотеки В.П.Дуброва.

Опыт работы библиотек Гомельщины в этом одном из основных направлений деятельности накапливается и служит культурному взаимообогащению народов и национальностей. Однако существует ряд проблем, которые препятствуют развитию межкультурного диалога. Одна из таких проблем – разрозненность сил библиотек и различных учреждений и организаций в работе с национальными меньшинствами. Другая проблема (уже озвученная мной в начале моего выступления) – отсутствие источников комплектования библиотек литературой на языках национальных меньшинств. Развитию межкультурного диалога пре-

пятствует и тот фактор, что библиотеки проводят активную работу по сохранению и популяризации историко-культурного наследия коренного народа и пока достаточно мало уделяется места в их работе с национальными меньшинствами. Решение этих проблем – в наших общих интересах и усилиях.

Мальцава Л.В.

Узаемадзеянне публічных бібліятэк і нацыянальных супольнасцяў Гродзеншчыны

Гродзенская вобласць размешчана на Захадзе Рэспублікі Беларусь і з'яўляецца самай меншай з шасці абласцей краіны па плошчы (25,1 тыс.м²) і колькасці насельніцтва (1 млн. 151 тыс. чалавек).

Згодна з перапісам насельніцтва 1999 года 37,7% жыхароў рэгіёна, альбо кожны трэці гродзенец, з'яўляюцца прадстаўнікамі “нетытульнай нацыі”. Усяго ў вобласці пражываюць прадстаўнікі 87 нацыянальнасцяў. Большасць жыхароў складаюць беларусы – 62,3%, палякі – 24,8%, рускія – 10,1%, украінцы – 1,8%, татары і літоўцы – па 0,2%, яўрэі – 0,1%, іншыя нацыянальнасці – 0,5%.

На тэрыторыі вобласці дзейнічае 457 рэлігійных суполак, 18 канфесій. Функцыянуюць Гродзенская і Навагрудская праваслаўныя епархіі, Гродзенская рымска-каталіцкая епархія, Мінская вышэйшая духоўная семінарыя і акадэмія, Гродзенская рымска-каталіцкая вышэйшая духоўная семінарыя, Слонімскае праваслаўнае духоўнае вучылішча, Жыровіцкі мужчынскі Свята-Успенскі манастыр, Гродзенскі жаночы Свята-Ражства-Багародзіцкі манастыр, 2 праваслаўныя брацтвы, 4 сястрынствы, 4 жаночыя каталіцкія манастыры. На тэрыторыі вобласці размешчана 408 культавых будынкаў.

Шматлікія нацыянальныя суполкі стварылі 22 нацыянальна-культурныя аб'яднанні: 4 яўрэйскія, 5 польскіх, 6 літоўскіх, рускае таварыства, аб'яднанні ўкраінцаў, татараў, грузін, немцаў, чувашоў, азербайджанцаў. Дзейнічаюць цэнтр культуры, адукацыі і інфармацыі ў вёсцы Рымдзюны Астравецкага раёна, 8 Дамоў палякаў. Таму невыпадкова старажытны горад Гродна, якому ў мінулым годзе споўнілася 875 гадоў, з'яўляецца сталіцай Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур. У мэтах каардынацыі работы дзяржаўных і грамадскіх арганізацый і ўстаноў з нацыянальнымі супольнасцямі Гродзенскім абласным Саветам дэпутатаў зацверджана абласная комплексная праграма мер па рэгуляванню этнаканфесійнай сітуацыі і садзейнічання нацыянальна-куль-

турнаму развіццю нацыянальных супольнасцяў на 2004-2005 гады. Бібліятэкі Гродзеншчыны, як скарбніцы духоўнасці беларускага народа, садзейнічаюць адраджэнню гістарычнай і культурнай спадчыны рэгіёна, яе рознабаковаму вывучэнню і развіццю; захаванню роднай мовы і культуры прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў, патрыятычнаму выхаванню насельніцтва.

ДУК “Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я.Ф.Карскага”, першая публічная бібліятэка ў Беларусі, з’яўляецца метадычным цэнтрам для бібліятэк вобласці. У аддзеле замежнай літаратуры мастацкая і галіновая сусветная літаратура прадстаўлена на англійскай, нямецкай, французскай, польскай, літоўскай мовах. У даведачным фондзе – выданні на 37 мовах, у тым ліку ўсходніх, старажытных, эсперанта. Захоўваецца калекцыя старадаўняй гістарычнай літаратуры XIX-XX стагоддзяў, якая шматгранна адлюстроўвае жыццё Прынёманскага краю.

Абласная бібліятэка, як цэнтр бібліятэчнага краязнаўства Гродзеншчыны, мае багацейшую калекцыю дакументаў аб рэгіёне на беларускай, рускай, польскай, літоўскай, нямецкай, балгарскай і іншых мовах, а таксама разнастайны рэпертуар выданняў па гісторыі Гродзеншчыны. Гонар бібліятэкі – выданні дарэвалюцыйнага і даваеннага перыядаў. Дакументы XIX – пачатку XX стагоддзяў прадстаўлены працамі губернскага статыстычнага камітэта, аглядамі, памятнымі кніжкамі Гродзенскай губерні, рэдкімі манаграфіямі. Найбольш значныя выданні даваеннага перыяду – “Обзор народного хозяйства Польши” (Варшава, 1927), Кайгародаў А. “Клімат Заходняй Беларусі” (Менск, 1932), Зязюля А. “З роднага загону” (Вільня, 1931) і інш. Бібліятэкары вобласці пастаянна займаюцца выяўленнем і назапашваннем краязнаўчых дакументаў, адлюстроўваюць іх у бібліяграфічных крыніцах, ствараюць дакументальную памяць свайго рэгіёна. Ва ўсіх бібліятэках ёсць краязнаўчы каталог і электронная бібліяграфічная база дадзеных “Гродзенская вобласць”.

Значная работа ў бібліятэках праводзіцца з этнакультурнымі грамадскімі аб’яднаннямі, а таксама з дыпламатычнымі прадстаўнікамі тых краін, якія з’яўляюцца гістарычнай радзімай членаў нацыянальных супольнасцяў. Сярод іх: Генеральнае Консульства Рэспублікі Польшча ў Гродне, Генеральнае консульства Расіі ў Брэсце, грамадскія аб’яднанні Саюз палякаў на Беларусі, “Русское общество”, літоўска-беларускі культурны цэнтр, украінскае культурна-асветніцкае аб’яднанне “Барвінок”,

беларускае згуртаванне татарай-мусульман “Аль-кітаб” і інш. Дыпламаты і прадстаўнікі этнічных груп аказваюць бібліятэкам вялікую дапамогу ў арганізацыі бібліятэчнага фонду на нацыянальных мовах, а таксама сумесна з бібліятэкамі праводзяць масавыя мерапрыемствы, ствараюць інфармацыйна-культурныя цэнтры, этнаграфічныя куткі, пішуць гісторыі вёсак, прымаюць удзел у напісанні кніг “Памяць” і г.д.

Заслугоўвае ўвагі шматгадовы вопыт работы абласной бібліятэкі з Генеральным Консульствам Рэспублікі Польшча ў Гродне і Саюзам палякаў на Беларусі. Бібліятэка атрымлівае пастаянную дапамогу ў камплектаванні фондаў на польскай мове. Сумесна праводзяцца масавыя мерапрыемствы, сярод іх: навукова-практычныя канферэнцыі, прысвечаныя Э.Ажэшы, А.Міцкевічу, міжнародны круглы стол “Стэфан Баторый у гістарычнай памяці народаў Усходняй Еўропы” і іншыя з удзелам навукоўцаў з Беларусі і Польшчы. 19 мая 2004 года ў абласной бібліятэцы прайшла прэзентацыя дакументальнага кінафільма, знятага на студыі “Беларусьфільм”, прысвечанага Элізе Ажэшы, “Душа моя с именем женским”, у арганізацыі якой прымалі ўдзел Камітэт памяці Элізы Ажэшкі пры СПБ і Генеральны консул РП спадар Анжэй Крэнтоўскі. Значнай падзеяй у жыцці гродзенцаў стала адкрыццё ў юнацкім філіяле абласной бібліятэкі, які знаходзіцца ў доме славутай польскай пісьменніцы Э.Ажэшкі, мемарыяльнага пакоя, прысвечанага яе жыццю і творчасці. Амаль усе экспанаты набыты за фінансавыя сродкі Генеральнага консульства РП і Саюза палякаў на Беларусі.

У 2002 годзе ў рамках Міжнароднай канферэнцыі “Славянскія мовы, літаратуры, культуры: этнас у святле гісторыі і сучаснасці” ў мемарыяльным пакоі адкрыты літаратурны салон “У пані Элізы”, пастаяннымі гасцямі якога з’яўляюцца беларусы, палякі, літоўцы, рускія. З поспехам прайшлі літаратурныя вечарыны “Яснавяльможнай пані Арэшчысе”, прысвечаная сяброўству Э.Ажэшкі і Ф.Багушэвіча, “Усюды частку душы я пакінуў” – А.Міцкевічу, “Чалавек легендарнай біяграфіі” – А.Карпюку, на якіх выконваліся музычныя творы на беларускай, польскай і літоўскай мовах. У мінулым годзе Домік Ажэшкі наведала 12 тыс.чалавек: жыхары РБ, замежныя госці з Польшчы, Літвы, Францыі, Германіі, ЗША, сярод іх быў пасол Францыі.

Добрыя творчыя адносіны склаліся ў абласной бібліятэцы з Генеральным Консульствам Расіі ў Брэсце і грамадскім аб’яднаннем “Русское общество”. Сумесна праведзены мерапрыемствы: Тызень культуры Масквы, прэзентацыі зборнікаў літаратурна-мастацкіх твораў сучас-

ных аўтараў, якія пішуць на рускай мове. У дзень выбараў Прэзідэнта Расіі аформлены стэнды на выбарчым участку ў Гродне. За апошнія 2 гады бібліятэкі Гродзенскай вобласці атрымалі ў дар ад урада Расійскай Федэрацыі 11 тыс.кніг, сярод якіх энцыклапедыі, слоўнікі, даведнікі, галіновая і мастацкая літаратура.

Актыўны ўдзел прымае абласная бібліятэка ў правядзенні Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур: яна з'яўляецца адказнай за арганізацыю падвор'я палякаў. У рамках фестывалю ў бібліятэцы арганізоўваюцца адкрытыя прагляды літаратуры “На мерыдыянах дружбы”, праводзяцца прэс-канферэнцыі прадстаўнікоў Міністэрства культуры, органаў мясцовай улады, кіраўнікоў нацыянальных суполак, ладзяцца сустрэчы з пісьменнікамі розных краін. Так, падчас фестывалю сумесна з Беларускаім грамадскім аб'яднаннем грэкаў “Пелапанес” арганізаваны Тызень грэчаскай культуры, удзел у якім прыняў афіцыйны прадстаўнік пасольства Грэцыі ў РБ Андрэас Сьяхас.

Пры абласной бібліятэцы дзейнічае літаратурнае аб'яднанне “Нябесны знак”, членамі якога з'яўляюцца звыш 30 пісьменнікаў Гродзеншчыны, прызнаных і пачаткоўцаў, людзей розных нацыянальнасцяў. На высокім узроўні праходзяць прэзентацыі іх новых кніг і зборнікаў з удзелам аўтараў. Адметнай падзеяй з'явілася прэзентацыя чарговай кнігі прафесара, аўтара шматлікіх прац па гісторыі Беларусі, Расіі, Польшчы В.Чарапіцы “Не потеряеть связующую нить: История Гродненщины XIX-XX столетий в событиях и лицах”.

Заслугоўвае ўвагі вопыт работы бібліятэк Гродзенскай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы (дырэктар Рыбалка Г.І.). З 1992 года ў ЦБС працуе філіял польскай літаратуры. У мэтах вывучэння патрэб і запытаў прадстаўнікоў нацыянальных меншасцяў праведзена даследаванне “Публічныя бібліятэкі г.Гродна і нацыянальныя таварыствы”, якое садзейнічала найбольш цеснаму супрацоўніцтву, узаемадзеянню бібліятэк і нацыянальных суполак. 15% рэспандэнтаў задавальняе ўжотое, што ў бібліятэках ёсць літаратура на іх роднай мове, 88% - выказваюцца за арганізацыю сумеснай культурна-асветніцкай і дасугавай дзейнасці. Распрацавана палажэнне “Аб бібліятэцы – цэнтры нацыянальных культур”. Сумесная дзейнасць з нацыянальнымі таварыствамі юрыдычна афармляецца ў выглядзе дагавора. Гэта дае магчымасць канкрэтна планаваць работу і прытрымлівацца ўзятых абавязацельстваў. Дзякуючы супрацоўніцтву гарадской ЦБС з нацыянальнымі суполкамі біблія-

тэчны фонд папаўняецца новымі выданнямі, дасланымі з гістарычнай радзімы адпаведнай нацыянальнай суполкі.

З 1998 года цэнтральная бібліятэка імя Макаёнка пачала працаваць з грамадскім аб'яднаннем “Гродзенскі яўрэйскі дом “Мянора”. Дапамогу ў фарміраванні фонду яўрэйскай літаратуры аказаў яўрэйскі камітэт “Джойат”. Ён падарыў бібліятэцы каля 800 экз.выданняў па мастацтву, гісторыі яўрэйскага народа, рэлігіі і філасофіі. З сумесных мерапрыемстваў найбольш значным і цікавым з'яўляецца фестываль яўрэйскай кнігі “Шэсьць стагоддзяў на гродзенскай зямлі”. У яго рамках адбылася прэзентацыя кнігі “Яўрэі Гродна” і круглы стол па пытаннях пра аднаўленне і захаванне багатай гісторыка-культурнай спадчыны, раней шматлікага яўрэйскага насельніцтва г.Гродна і ўсёй Беларусі.

У філіяле № 2 ГЦБС арганізаваны творчы цэнтр татарскай культуры. Дапамогу ў камплектаванні фонду аказвае згуртаванне “Аль-кітаб”. Для членаў татара-башкірскага аб'яднання бібліятэка выпісвае часопісы “Татарстан”, “Ідэль”, “Чаян”, газеты “Сабантуй” і “Вячэрняя Казань”. У 2003 годзе праведзена 6 пасяджэнняў на розныя тэмы: вечар да 100-годдзя з дня нараджэння татарскага паэта Ахмеда Ерыкеева, вечар памяці татарскага паэта Мусы Джаліля, вечарына, прысвечаная пісьменніку Шамілю Усманаву і інш.

У філіяле № 10 Гродзенскай ГЦБС працуе грамадска-культурнае аб'яднанне літоўцаў “Тэвіне” і украінцаў “Барвінок”. Распрацавана праграма іх сумеснай дзейнасці з бібліятэкай, у рамках якой праходзіць шмат цікавых мерапрыемстваў: Дзень культуры Украіны, самадзейная імправізацыя Сарочынскага кірмашу на хутары бліз Дзіканькі “Вечары на хутары”, вечарына да 750-годдзя караначыі караля Міндоўга “Гэта наша гісторыя”. Удзельнікі мерапрыемстваў – прадстаўнікі ўкраінскіх, літоўскіх, рускіх і польскіх суполак, а таксама госці з Украіны і Літвы.

Бераставіцкая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма (дырэктар Пацэнка М.І.) падтрымлівае цесныя сувязі з кафедрамі гісторыі і манголазнаўства Варшаўскага ўніверсітэта, у якім многія гады (1862-1878) працаваў дэканам гісторыка-філалагічнага факультэта ўраджэнец Бераставіцы акадэмік Пецябургскай імператарскай акадэміі навук Восіп Міхайлавіч Кавалеўскі, імя якога носіць раённая бібліятэка. Бераставіцкія бібліятэкары атрымалі з Варшавы для мемарыяльнага кутка цікавыя дакументы аб жыцці і навуковай дзейнасці вучонага-земляка. А нядаўна прафесар універсітэта Ежы Тулісаў наведваў Бераставіцкую біблія-

тэку, азнаёміўся з сабранымі матэрыяламі мемарыяльнага пакоя (кутка-музея) Кавалеўскага, прывёз жменьку зямлі з магілы вучонага і пабы-ваў у сельскіх бібліятэках, пазнаёміўся з іх работай.

Цесныя сувязі ўсталяваліся паміж калектывам Бераставіцкай раённай бібліятэкі імя Кавалеўскага і раённым аддзяленнем Саюза палякаў на Беларусі. Ужо стала добрай традыцыяй рыхтаваць сумеснымі намаганнямі мерапрыемствы, прысвечаныя дзеячам беларускай і польскай культуры. Такім чынам падрыхтаваны ў раённай бібліятэцы вечарыны аб жыцці і творчасці Адама Міцкевіча, Напалеона Орды, Восіпа Кавалеўскага і іншых. Цяпер вядуцца перамовы з кіраўніцтвам Саюза палякаў на Беларусі аб адкрыцці Мемарыяльнай дошкі, прысвечанай Кавалеўскаму, на будынку раённай бібліятэкі.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў раённай бібліятэкі выклікае партрэтная галерэя знакамітых землякоў, якая налічвае 23 партрэты. Трэцяя частка з іх – прадстаўнікі польскай нацыянальнасці. З многімі знакамітымі землякамі, якія жывуць у Польшчы, бібліятэка падтрымлівае пастаянную сувязь. Сярод іх акадэмік Польскай акадэміі навук Міхал Адляніцкі-Пачобут з Варшавы, прафесар Станіслаў Адляніцкі-Пачобут з Познані і іншыя. 14 мая 2003 года Бераставіцкую раённую бібліятэку імя Кавалеўскага наведала кіраўніцтва шэрага прыгранічных гмінаў Польшчы. У дэлегацыі быў і Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Л.А.Каравайка. Госці далі высокую ацэнку рабоце калектыву па даследаванні беларуска-польскіх культурных сувязяў, прапагандзе польскай культуры. У падпісаным у райвыканкаме Дагаворы аб супрацоўніцтве паміж Бераставіцкім раёнам і прыгранічнымі гмінамі асабліва выдзелена пазіцыя па развіццю культурных сувязяў, у тым ліку і ў бібліятэчнай справе.

Плённа працуюць бібліятэкі Астравецкай ЦБС (дырэктар Мяшкова Я.Б.) з дыяспарай літоўцаў, якія пражываюць на тэрыторыі раёна. У Гервяцкім сельскім Савеце працуе Рымдзюнскі літоўска-беларускі культурны цэнтр, які аказвае вялікую дапамогу ў камплектаванні бібліятэк літаратурай на літоўскай мове. Сумесна праводзяцца мерапрыемствы, сярод іх: прэзентацыя кнігі “Літоўская паэзія”, удзельнікі якой мелі магчымасць пазнаёміцца з творчасцю лепшых сучасных паэтаў Літвы, вечар-партрэт Мальвіны Мешкене, ураджэнкі Астравеччыны, “Творю для тебя, родная земля”. На вечары гучалі вершы і песні, якія разам з дарослымі чыталі і спявалі вучні школ з літоўскай і беларускай мовамі наву-

чання. У раёне праводзіўся “Дзень літоўскай культуры”, у рамках якога была арганізавана персанальная выстава твораў знакамітай літоўскай мастачкі Бірутэ Куцкайтэ, продкі якой родам з астравецкай зямлі. Мастачка з’яўляецца членам Саюза мастакоў, ёю напісана больш за дзве тысячы карцін, частка якіх знаходзіцца ў прыватных калекцыях у Амерыцы, Японіі, Вялікабрытаніі, Францыі, Іспаніі.

Своеасаблівым рэгіёнам Гродзенскай вобласці з’яўляецца Воранаўскі раён, дзе пражывае 83% палякаў, толькі 10,5% беларусаў, 1,9% літоўцаў, 3,3% рускіх, 1,3% – прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў.

Бібліятэкі Воранаўскай ЦБС (дырэктар Сушынская Т.Р.) з 1992 года сістэматычна атрымліваюць літаратуру на польскай і літоўскай мовах з бібліятэк Беластоцкага ваяводства Рэспублікі Польшча і Шальчынінкайскага раёна Літоўскай Рэспублікі.

У рамках Пагаднення аб супрацоўніцтве ў эканамічнай, навукова-тэхнічнай і гуманітарнай абласцях, падпісанага паміж Воранаўскім раёнвыканкамам і Адміністрацыяй Шальчынінкайскага раённага самакіравання Літоўскай Рэспублікі, наладжаны абмен дэлегацыямі па вывучэнню бібліятэчнага вопыту паміж бібліятэкамі Воранаўскага раёна і Літвы.

У бліжэйшай перспектыве перад публічнымі бібліятэкамі Гродзеншчыны стаяць задачы:

- больш актыўна каардынаваць сваю дзейнасць па развіццю і адраджэнню традыцыйных культур народаў, прадстаўнікі якіх пражываюць у рэгіёне, з дзяржаўнымі і грамадскімі арганізацыямі і ўстановамі;

- пастаянна павялічваць колькасць бібліятэчнага фонду на нацыянальных мовах;

- пашыраць і ўмацоўваць творчыя сувязі з прадстаўнікамі консульстваў, кіраўнікамі нацыянальна-культурных аб’яднанняў, а таксама калегамі з Рэспублікі Польшча і Літоўскай Рэспублікі;

- у арганізацыі масавай работы вялікую ўвагу ўдзяляць моладзі: праводзіць мерапрыемствы, якія садзейнічаюць выхаванню ў іх свядомасці грамадзяніна РБ у спалучэнні з пачуццём нацыянальнай годнасці.

Томашава В.А.

Супрацоўніцтва Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі г. Мінска з дыпламатычнымі прадстаў- ніцтвамі і міжнароднымі аб'яднаннямі

Культура - гэта тое, што робіць нацыю бессмяротнай. Новае тысячагоддзе дыктуе іншыя правілы жыцця, і яны заснаваны на збліжэнні розных культур свету.

Першыя 10 год XXI стагоддзя абвешчаны ААН дзесяцігоддзем культуры свету і ненасілля ў інтарэсах дзяцей планеты. Менавіта таму адным з прыярытэтных накірункаў дзейнасці бібліятэкі з'яўляецца супрацоўніцтва з амбасадамі розных краін свету і правядзенне тыдняў культур розных краін. Бібліятэка выконвае ролю даведкавага і адукацыйнага цэнтра, садзейнічае рэальнаму і віртуальнаму дыялогу паміж рэспублікай і краінамі свету.

Толькі ў апошнія гады былі праведзены тыдні культур ЗША, Турцыі, Літвы, Кітая, Швецыі, Чэхіі, Польшчы і інш. Напрыклад, у рамках тыдняў Турцыі праводзіліся конкурсы малюнкаў “Турцыя вачыма дзяцей”, вынік якога праводзілі прадстаўнікі Амбасады Турцыі і таварыства “Дружба-Достлук”. Менавіта дзякуючы ім, з 2001 года ў бібліятэцы праходзяць штогод акцыі міласэрнасці для дзяцей і падлеткаў з малазабяспечаных сем'яў і сем'яў перасяленцаў з Чарнобыльскай зоны.

У тым жа 2001 годзе кожны дзень на працягу ўсяго тыдня культуры ЗША адбываліся прэм'еры амерыканскага кіно з каментарыямі прафесара С.Оксланда. Бібліятэку наведалі пасол Майкл Козак, прадстаўнікі пасольства ЗША з мерапрыемствамі не толькі для чытачоў, але і для настаўнікаў і бібліятэкараў горада.

Знамянальнай падзеяй ў жыцці бібліятэкі стала адкрыццё ў 2001 годзе мультымедычнага цэнтра, які забяспечваецца CD-ROM, відэа і аўдыё матэрыяламі пасольствам ЗША і інстытутам імя Гэтэ. Гэта дало магчымасць чытачам карыстацца самай апошняй інфармацыяй, якую прадастаўляе інстытут імя Гэтэ і амерыканскі інфармацыйны цэнтр аб

гэтых краінах. На адкрыцці цэнтра прысутнічаў надзвычайны і паўнамоцны пасол ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Майкл Козак, аташэ па пытаннях інфармацыі, адукацыі і культуры амбасады ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Майкл Райнерт, рэгіянальны каардынатар праграмы ІАТР Эван Трэйе, а з нямецкага боку прэсаташэ амбасады Федэратыўнай Рэспублікі Германія Хольгер Крамер і Олаф Больбынкер.

З 2001 года бібліятэка наладзіла сувязі з міжнароднай школай. Запамінальнымі былі сустрэчы дзяцей дыпламатычнага корпусу ў Рэспубліцы Беларусь з чытачамі бібліятэкі і праходзілі яны на вельмі высокім узроўні. У супрацоўніках бібліятэкі шмат планаў у гэтым накірунку. Асноўныя выкладзены ў комплекснай праграме “Свет праз культуру”.

Мальдзіс А.І.

Беларуская кніга ў бібліятэках і культурных асяродках замежных краін

Беларускія бібліятэкі, як асобныя культурныя асяродкі за межамі нашай краіны, на жаль, можна пералічыць нумарам пальцаў адной рукі.

Найперш, гэта Беларуская бібліятэка імя Францішка Скарыны ў Лондане, якая адзіным памяшканнем звязана з Беларускім музеем. Створаная на аснове прыватных збораў біскупа Часлава Сіповіча і айца Льва Горашкі, яна сёння налічвае каля 20 тысяч кніг, у тым ліку шмат рэдкіх. Вылучаюцца пяць кніг Бібліі, выдадзеных Ф. Скарынам і набытых на аукцыёне ў Францыі (пры распрадажы бібліятэкі Дзягілева). Асноўную частку кнігазбору складаюць выданні, якія ўбачылі свет у Беларусі. Багата прадстаўлены таксама кнігі, выдадзеныя дыяспарай, беларусіка на розных мовах (пераважна на англійскай). Бібліятэка даволі поўна ўкамплектавана эмігранцкай перыёдыкай. У аддзеле рукапісаў зберагаюцца арыгіналы твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа, іншых пісьменнікаў. Вялікую цікавасць выклікае нотны і літаратурны збор кампазітара Міколы Куліковіча (Шчаглова). Бібліятэка наведваецца навукоўцамі і студэнтамі з розных краін Заходняй Еўропы і Амерыкі. Тут праводзяцца навуковыя канферэнцыі, выдаюцца кнігі.

На другое месца належыць паставіць кніжны збор музейнага цэнтара ў Гайнаўцы Падляскага ваяводства (Польшча). Ён камплектуецца з дапамогай урадавых устаноў Рэспублікі Беларусь, грамадскіх арганізацый ваяводства. У бібліятэцы шырока прадстаўлены беларускія выданні Беласточчыны. Праводзіцца масавая работа (найперш з вучнямі беларускага ліцэя ў Гайнаўцы).

Як пра асобную беларускую бібліятэку, можна гаварыць пра беларускую калекцыю ў славянскім аддзеле Публічнай бібліятэкі ў Нью-Йорку. Створаная яна, у асноўным, стараннямі Зоры і Вітаўта Кіпеляў, беларускіх вучоных і грамадскіх дзеячаў, якія там раней працавалі. У калекцыю трапілі многія выданні (найперш перыёдыка) са збораў Беларускага інстытута навукі і мастацтва ў Нью-Йорку. Беларуская калекцыя добра адлюстравана ў электронным каталогу.

У горадзе Ляймен (Германія) у свой час былі створаны бібліятэка і музей у кватэры беларуса-эмігранта пісьменніка і выдаўца Юрыя Попкі. Паміраючы, ён завяшчаў свае калекцыі магістрату Ляймена, але ўлады не ведаюць, што з гэтым падарункам рабіць. Асяродак наведваецца вельмі рэдка.

Як пра бібліятэкі, можна гаварыць пра асабістыя кніжныя зборы, прадстаўленьня для публічнага карыстання (у школах, арганізацыях), беларускіх грамадскіх дзеячаў і педагогаў Петруся Капчыка (Ізяслаў, Украіна), Алега Рудакова (Іркуцк, Расія), Вячкі Целеша (Рыга, Латвія) і іншых. Ёсць звесткі, што бібліятэкі пачалі фарміравацца пры беларускіх зямляцтвах у Новасібірску (Расія), Севастопалі (Украіна) і інш. Паэтэса Мая Львовіч перадала свае беларускія зборы адной з гарадскіх бібліятэк Харкава (Украіна). Але такіх прыкладаў няшмат. Беларускіх кніг да нашых суайчыннікаў паступае мала, і стварэнню грамадскіх бібліятэк яны не ўдзяляюць належнай увагі. Найперш не стае памяшканняў, бо суполкі, як правіла, зарэгістраваны па месцу пражывання іх кіраўнікоў або ў офісах фірм, у якіх яны працуюць.

Сёння беларусіка камплектуецца ў многіх дзяржаўных бібліятэках замежных краін. Найперш гэта Расійская Нацыянальная бібліятэка ў Санкт-Пецярбургу (багата рэдкіх выданняў дарэвалюцыйнага часу), Расійская Дзяржаўная бібліятэка ў Маскве (зборы перыёдыкі ў Хімках, якія трэба ратаваць шляхам капіравання), Нацыянальная бібліятэка ў Варшаве, Нацыянальная бібліятэка імя М. Мажвідаса ў Вільнюсе, Брытанская бібліятэка ў Лондане, Бібліятэка кангрэса ў Вашынгтоне, Славянская бібліятэка ў Празе.

Беларускія кніжныя фонды ёсць у многіх акадэмічных і універсітэцкіх бібліятэках. Найперш тут трэба назваць Цэнтральную навуковую бібліятэку Акадэміі навук Літвы, куды пасля вайны трапіла асноўная частка кніг, перыёдыкі і рукапісаў Віленскага беларускага музея імя Івана Луцкевіча (гэты культурны асяродак трэба было б узнавіць). У Польшчы значныя беларускія кніжныя фонды ёсць у бібліятэках Варшаўскага універсітэта і Універсітэта ў Беластоку, дзе існуюць беларускія кафедры. Беларуская літаратура ў тым ці іншым аб'ёме паступае ва ўсе універсітэцкія бібліятэкі ЗША, дзе ёсць кафедры славістыкі.

Урэшце, трэба назваць беларускія прыватныя кніжныя зборы ў замежных навукоўцаў, пісьменнікаў і перакладчыкаў. Скажам, паліцы з

беларускімі кнігамі займаюць цэлы пакой у кватэры прафесара Норберта Рандава (Берлін), многа месца ў жыллі дактароў навук Валянціна Грыцкевіча (Санкт-Пецярбург), Аляксея Каўкі (Масква), Аляксандра Баршчэўскага (Варшава), Янкі Запрудніка (Нью-Йорк), Арнольда Макміліна (Лондан). Іх кнігамі карыстаюцца іншыя чытачы, пераважна прадстаўнікі беларускай дыяспары.

Асноўнай прычынай нешматлікай колькасці беларускіх бібліятэк за мяжой і маруднасці іх камплектавання з'яўляецца недастатковая ўвага і дапамога з боку нашых урадавых устаноў, найперш Міністэрстваў культуры і адукацыі. За мяжой амаль немагчыма набыць беларускую кнігу, цяжка падпісацца на беларускія перыядычныя выданні. У нас няма ўрадавых і грамадскіх арганізацый тыпу «Дапамога польскім бібліятэкам на Усходзе» або праграм тыпу Расійскай федэральнай праграмы «Дапамога суайчыннікам за рубяжом». А яны неабходны, калі мы сапраўды дбаем пра нашу дыяспару, пашырэнне беларускай культуры ў свеце.

Нікалаеў М.В.

Беларуская культура ў Санкт-Пецярбургу

Горад гэты не вывучаюць у курсе геаграфіі і гісторыі Беларусі: цяперашнія падручнікі пабудаваны па дзяржаўна-тэрытарыяльным прынцыпе, а наш аб'ект знаходзіцца за межамі беларускай этнічнай тэрыторыі і тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Санкт-Пецярбург, Вялікі горад, які доўгі час быў адміністрацыйна-палітычнай сталіцай Беларусі, адным з важных цэнтраў беларускай культуры працягвае быць і сёння. Без гэтага горада нельга асэнсаваць феномен беларускай культуры 19-20 стагоддзяў, культуры дыяспары, якая назапасіла параўнальны з метраполіяй патэнцыял. Пецярбург стаў на доўгі час месцам кантакту з іншымі культурамі – фінскай, нямецкай, іншымі еўрапейскімі, культурамі народаў Азіі. А магчымасці кантактаў з рускай культурай тут былі найбольшыя.

З канца 18 стагоддзя беларусы нааяжджаюць у Пецярбург. «Жыццё вымушае чалавека да шмат якіх добраахвотных учынкаў» - каб вырашыць важныя маёмасныя пытанні, атрымаць адукацыю, зрабіць кар'єру - трэба было ехаць да берага Фінскага заліва, у Энгерманландыю, у горад, дзе жыў імператар, знаходзіўся двор, працавалі міністры, былі багацейшыя банкі, жыў каталіцкі магілёўскі архіепіскап і засядаў праваслаўны Свяцейшы Сінод. Найбольш вялікі паток беларусаў быў з усходніх земляў – Смаленшчыны, Полаччыны, Магілёўшчыны. Асаблівае шанаванне ў Пецярбургу цудатворнага абраза Смаленскай Божай Маці звязана з гэтым прыбылым людам. Смальяне аднымі з першых пачалі спрабаваць асэнсаваць сваё «літоўскае» мінулае з новымі дзяржаўнымі рэаліямі. Так, выхадзец з Юхноўскага павета Смаленскай губерні Павел Бранцаў першы ў расійскай гісторыяграфіі стварыў «Гісторыю Літоўскай дзяржавы ад старажытных часоў» і «Нарыс старажытнай Літвы і Заходняй Расіі». Перанос сталічных функцый у Пецярбург у нечым зраўняў іншыя гарады Вялікага Княства Літоўскага, якія некалі былі сталіцамі – Полацк і Смаленск, Наваградак і Вільню. Менавіта ў Пецярбургу выразна акрэслілася тэндэнцыя пераходу многіх беларусаў ад польскай і рускай да беларускай самасвядомасці – яскрава сведчаць аб гэтым дзейнасць інжынера Вацлава Іваноўскага, этнографа Аляксандра Сержпутоўскага, ксяндзоў-філосафаў Люцыяна Хвецькі і Фабіяна Абрантові-

ча, праваслаўнага гісторыка Іаана Грыгаровіча, мовазнаўцы Браніслава Іпімаха-Шыпілы і шматлікіх іншых.

Існуе велізарная краязнаўчая літаратура пра Пецярбург. Шмат месца займаюць у ёй працы пра нацыянальныя меншасці горада – фінаў, палякаў, грузінаў, немцаў, украінцаў, французаў. Не засталася без увагі і тэма беларусаў. Багата публікацый належыць мінскім аўтарам. Рыгор Семашкевіч апісваў грамадска-культурнае жыццё на мяжы 19 і 20 стагоддзяў, Вольга Гапоненка і Таццяна Процька – навукова-тэхнічную інтэлігенцыю, Міхаіл Ярмоленка – геолагаў і падарожнікаў, Віктар Скарабагатаў – музыкантаў і музычнае жыццё, Надзея Усава – сувязі Беларусі з пецярбургскай Акадэміяй мастацтваў, Віталь Скалабан – палітычныя і асветніцкія рухі пачатку 20-га стагоддзя. Важным крокам да раскрыцця тэмы беларускага Пецярбурга стала дзейнасць выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя». У фундаментальных выданнях канца 20-га стагоддзя – «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва», «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», даведніку «Хто ёсць Хто сярод беларусаў свету» і другім выданні агульнай «Беларускай Энцыклапедыі» шматлікія аўтары далі сціслую і змястоўную інфармацыю пра жыццё землякоў у паўночнай сталіцы. Не засталіся ў баку і расійскія беларусісты. Валянцін Грыцкевіч, Алег Лысенка, Тамара Юхнёва, Тамара Смірнова, Ігар Мацыеўскі даследвалі беларускі Пецярбург; Андрэй Антаненка напісаў успаміны аб падарожжы на радзіму продкаў; Уладзімір Бурачок, Аляксандр Макейчык – свае радаводы. Дасёння, аднак, бракуе абагульняючай працы, якая б паказала Санкт-Пецярбург як горад са значным беларускім насельніцтвам, асаблівасці мясцовых беларусаў, іх уплыў на эканамічную, палітычную і культурную сітуацыі на Радзіме, значэнне нацыянальных арганізацый. У персаналіі беларускага Пецярбурга мы сутракаем нашмат больш мужчын, чым жанчын, і гэта не толькі таму, што мужчыны больш мабільныя. Лёсы жанчын, асабліва ў міжэтнічных шлюбах, асаблівасці іх стаўлення да рэлігійнага, палітычнага і культурнага жыцця ў чужым асяроддзі яшчэ трэба раскрыць ў гендэрных даследаваннях.

У Пецярбургу зграмаджаны магутны патэнцыял беларускіх старажытнасцяў – кнігі, архіўных дакументаў, рэчаў, твораў скульптуры, жывапісу і прыкладнога мастацтва, гістарычнай зброі, помнікаў нумізматыкі. Вывучаны гэтыя помнікі вельмі слаба, а выкарыстанне іх для выставаў, экскурсійнай працы, тэлевізійных і кінафільмаў пакуль што справа будучыні.

У 2003 годзе Санкт-Пецярбург святкаваў 300-годдзе заснавання горада. Адною з падзей юбілейных урачыстасцяў стала выстава «Беларускі Пецярбург» у Расійскай Нацыянальнай бібліятэцы. Выстава была арганізавана бібліятэкай сумесна з Пецярбургскай асацыяцыяй беларусістаў, Нацыянальным Архівам РБ, а таксама Беларускім архівам-музеем літаратуры і мастацтва. Па матэрыялах гэтай выставы паспрабуем тэзісна пазначыць этапы беларускай прысутнасці ў сталіцы Расійскай імперыі.

У першай палове 18 стагоддзя - гэта побыт у горадзе Бабруйскага старасты Яна Казіміра Сапегі, які кароткі час быў генерал-губернатарам расійскай сталіцы. У часы панавання імператрыцы Кацярыны II у бібліятэку пецярбургскай Акадэміі Навук прыбыла канфіскаваная ўрадам бібліятэка Радзівілаў; габелены, нумізматычныя калекцыі, зброя і жывапісныя творы з Нясвіжскага замка ўпрыгожылі Зімні палац.

У XIX стагоддзі Санкт-Пецярбург ужо поўнасьцю выконваў функцыі сталіцы Беларусі.

1. Ваенная сталіца.

Мікалаеўская Акадэмія Генеральнага штаба, Ваенна-медыцынская акадэмія, Міхайлаўская артылерыйская акадэмія, Мікалаеўская ваенна-інжынерная акадэмія, Ваенна-юрыдычная акадэмія, Ваенна-Марская акадэмія і іншыя вайсковыя асяродкі сталі месцам службы выдатных прадстаўнікоў беларускай шляхты. Сярод іншых вылучыліся генералы Уладзімір Іосіфавіч і Іосіф Уладзіміравіч Гуркі-Рамейкі з Магілёўшчыны, генерал і прафесар-акушэр Антон Красоўскі са Слуцка, афталмолаг Ерафей Касценіч з Клімавіцкага павета, ваенны хірург Яўстафі Багданоўскі з Мсціслаўскага павета, прафесар ваенна-медыцынскай акадэміі Аляксандр Прусак з Віцебска, ваенны тапограф Эдуард Каверскі з Івянца, гідрограф Андрэй Вількіцкі з Барысаўскага павета, ваенны гісторык і юрыст, гісторык уніяцкай царквы, начальнік ваенна-юрыдычнай акадэміі Павел Баброўскі з-пад Вільні, капітан 1-га рангу Аляксандр Казарскі з Дуброўны, ваенныя інжэнеры-караблебудаўнікі з магілёўскага роду Бурачкоў, галоўны праваслаўны святар арміі і флоту, член Св. Сіноду Васіль Кутневіч з Магілёўскай губерні і шматлікія іншыя.

У сучасным Пецярбургу Расійскай дзяржаве служыць шмат афіцэраў-беларусаў. Сярод іх ваенны тапограф, палкоўнік Іван Манёнак з Магілёўшчыны, падводнік віцэ-адмірал Рыгор Тамко з Мёраў. Генерал-маёр сувязіст Віталь Кананюк у 1927-1935 гг. вучыўся ў сярэдняй школе

ў г. Сянно Віцебскай вобласці, пад псеўданімам Янка Знаёмы друкаваўся ў газеце «Чырвоная змена». Да пасады начальніка кафедры ў ваеннай акадэміі сувязі дайшоў ураджэнец вёскі Баронькі Магілёўскай вобл. генерал-маёр, доктар тэхнічных навук Анатоль Лебедзеў.

2. Пецярбург сфармаваўся як шматканфесійны горад і царкоўна-адміністрацыйны цэнтр.

Найбольш значныя беларусы - служкі праваслаўнай царквы - гэта прафесары Санкт-Пецярбургскай Духоўнай Акадэміі Міхаіл Каяловіч з Гродзенскага павета і Платон Жуковіч з Пружанаў, падарожнік, вучоны кітаіст і япаніст Іосіф Гашкевіч з Астравеччыны, епіскап-усходазнавец Мікалай Ісаковіч. У нашы дні настаяцелям царквы Уладзімірскай Божай Маці з'яўляецца выпускнік Жыровіцкай семінарыі, ураджэнец Мінска а. Уладзімір Фаменка.

Сярод рыма-каталікоў шырокую вядомасць набылі епіскапы Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч з Гродзеншчыны, Сігізмунд Лазінскі з Наваградчыны і магілевец Сцяпан Дзенісевіч - выдавец першых беларускіх падручнікаў па рэлігіі, св. Іосіф Каліноўскі з Вільні. Сучасны Пецярбург быў месцам служэння ураджэнца Гродні біскупа Кандрусевіча, тут вучыўся святар-паэт Сяржук Сурыновіч з Івянца. Сярод габрэяў - выхадцаў з Беларусі - вядомыя вучоныя Абрам Гаркавы, Якаў Брафман, Майсей Берлін, таксама шматлікія дзеячы музычнай і мастацкай культуры, сярод іншых Марк Антакольскі і Эля Гінцбург.

3. Пецярбург – горад чынавенства

Ураджэнцы Беларускіх земляў займалі вельмі высокія пасады ў дзяржаўным апарате Расійскай дзяржавы. Пецярбургскім віцэ-губернатарам быў граф Імерык Гутэн Чапскі. Пазней ён стаў дырэктарам Ляснога дэпартаменту Міністэрства Дзяржаўных маёмасцяў, а ў 1879 г. выйшаў у адстаўку, пакінуў Пецярбург і асеў у сваім маёнтку Станькава на Міншчыне. Міністрам фінансаў буйнейшай у свеце імперыі працаваў ураджэнец Копысі Хведар Врончанка, членам Савета Міністэрства шляхоў зносін быў беларус Іван Тарнава-Барычэўскі. У нашы дні беларусы працуюць у кіраванні горадам, прынамсі віцэ-губернатарам з'яўляецца Віктар Лабко з вёскі Клепачы Нясвіжскага раёна, цяперашні губернатар Ленінградскай вобласці Валерый Паўлавіч Сердзюкоў нарадзіўся ў вёсцы Харашоўка Гомельскай вобл. Глава муніцыпальнага раёна N 63 «Чкалаўскі» Мікалай Марціновіч паходзіць з-пад Рэчыцы, камітэт па жыл-

лёвай палітыцы Адміністрацыі Санкт-Пецярбурга ўзначальвае магілеўчанін Уладзімір Мікітавіч Юркавец. Спіс гэты можна доўжыць.

Пецярбург шырока вядомы як горад літаратараў, мастакоў, навукоўцаў. Сярод прадстаўнікоў творчых прафесій-беларусаў зрабіліся шырока вядомымі пісьменнікі і журналісты Восіп Сенкоўскі і Тадэвуш Булгарын, перакладчык Шэкспіра і Гётэ Міхаіл Врончанка (брат міністра фінансаў), шматлікія іншыя. З’явай мастацкага жыцця Пецярбурга стала творчая дзейнасць скульптара Мікешына са Смаленшчыны і Івана Шрэдра з Віцебшчыны, мастакоў Заранкі, Івана Хруцкага, шматлікіх іншых. Падзеяй у выдавецкай справе Пецярбурга стала дзейнасць ураджэнца Лепельшчыны Ясафата Агрызкі. Сёння ў Пецярбургу працуе некалькі літаратараў-беларусаў. У 2004 годзе адзначыла свой юбілей паэтэса Аўгіння Кавалюк – адзін з яе вершаў увайшоў у фундаментальную анталогію «Беларуская паэзія ў XX стагоддзі». Газету «Родзічы» ужо некалькі гадоў выпускае літаратар і журналіст Анатоль Кірвель. Значных творчых поспехаў дамагліся жывапісцы Іван Чэрнякевіч і Віктар Сівуха, мастак кіно Вітаўт Драздоў, ювелір Юрый Рудак. У Пецярбургу жыве і працуе ўраджэнец Брэста, папулярны кампазітар Ігар Карнелюк.

У стварэнні на берагах велічнай Нявы горада незвычайнай прыгажосці ўдзельнічалі інжэнеры і архітэктары беларусы Уладзімір Прусак, Апалінар Красоўскі, Іосіф Лангбард і іншыя. Напрыклад, сааўтарам славутага Манферана ў будаўніцтве Ісаакіеўскага сабора стаў інжэнер-беларус Лукашэвіч, які спраектаваў для сабора сістэму вентыляцыі і ацяплення.

Зараз беларусы ўзначальваюць буйнейшыя будаўнічыя арганізацыі горада: дырэктарам холдынга «Эталон-ЛенСпецСМУ» з’яўляецца доктар эканамічных навук Вячаслаў Заранкоў з Оршы, прэзідэнтам таварыства «Будаўнічы трэст N 39» - заслужаны будаўнік Расійскай Федэрацыі Уладзімір Шышко, дырэктарам УВТК «Метрабуд» Міраслаў Аўгусціновіч з Гродні.

Дырэктарам вялікага суднабудаўнічага «Петразавода» працуе ўраджэнец Століна Леанард Шэлест. Ён ажыццяўляў праграму аднаўлення суднабудаўнічай дзейнасці завода па малатанажных высокатэхналагічных, навукаёмкіх тыпах суднаў, хуткасных патрульных кацераў, а таксама праграма “элітнага” драўлянага суднабудавання, у тым ліку забяспечыў пабудову і здачу дзяржаўнай камісіі поўнамаштабнай копіі боціка Пятра I.

Выдатным інжынерам у галіне будавання вялікіх электрычных машын і электрафізічнай апаратуры стаў урадженец Нова-Барысава Яўген Камар (1907-1974). 30 год жыцця ён працаваў намеснікам дырэктара і дырэктарам Навукова-даследчага інстытута электрафізічнай апаратуры. Кіраваў работамі па стварэнні паскаральніка зараджаных часціцаў для фундаментальных даследванняў і прыкладнога прызначэння, эксперыментальных тэрмаядзерных устаноў. Атрымаў Ленінскую і пяць Дзяржаўных прэмій.

Актыўна ўдзельнічалі беларусы ў палітычным жыцці сталіцы Расійскай імперыі. Шырока вядома аб тэрарыстычным замаху студэнта-беларуса Аляксандра Грынявіцкага на цара Аляксандра II, але менш вядомы іншы факт: да смяртэльна параненага імператара выклікалі лепшага сталічнага хірурга, і гэта быў таксама беларус – выкладчык ваенна-медыцынскай акадэміі, генерал Яўстафі Багдановіч.

Пецярбург – горад навукі. Імператарскае Расійскае Геаграфічнае таварыства праславілі, сярод іншых, беларусы Мікалай Пржэвальскі, Іван Чэрскі, Павел Шэйн. У этнаграфічным адзеле Рускага музея працаваў Аляксандр Сержпутоўскі са Случчыны. Расійская Нацыянальная (Імператарская Публічная) бібліятэка не толькі працягвала збіраць Альбарутэніку ў сваіх фондах – яе дырэктар, акадэмік Афанасі Бычкоў стаў навуковым рэдактарам Беларускага Слоўніка Насовіча, тут працаваў архітэктар Сабальшчыкоў з Віцебска, санскрытолаг Касовіч з Полацка, бібліёграф Іваноўскі з Гродні, габраіст Абрам Гаркавы з Наваградка.

«Беларускі феномен» у гісторыі Расіі 19 стагоддзя - гэта плённая дзейнасць сыноў уніяцкіх святароў. Расія нечакана атрымала ад асуджанага пануючай праваслаўнай царквой уніяцтва адукаваных і адданных грамадзянаў: беларускі ўплыў вызначылі браты Врончанкі, Касовічы, Шпілеўскія, Карніловічы. Пецярбург дапамог станаўленню і рэалізацыі іх талентаў. Пецярбургскі перыяд жыцця часцей за ўсё быў для чалавека поўны творчага парыву і светлых памкненняў, аднак мог стацца і прычынай смерці, як гэта было для ўраджэнца Віцебска, міністра юстыцыі Часовага Урада ў 1917 г. і Галоўнага пракурора таго ж ураду, Паўла Малянтовіча. За тое, што ў свой час даў санкцыю на арышт Уладзіміра Леніна, яго ў 1940 г. растраляла НКВД – рэабілітацыя адбылася толькі ў жніўні 1959 г.

У першыя дзесяцігоддзі XX стагоддзя у Пецярбургу пашырылася навуковая і нацыянальна-культурніцкая дзейнасць беларусаў. Звязана яна

найперш з імёнамі прафесара Браніслава Эпімаха-Шыпілы, паэта Янкі Купалы, грамадскага дзеяча Вацлава Іваноўскага, кампазітара і выдаўца Івана Грыневіча і шматлікіх іншых, хто гуртаваўся вакол выдавецтва «Загляне сонца і ў наша ваконца» - яно дзейнічала з 1905 да 1915 г. Да 1939 г. у Ленінградзе дзейнічала першая беларуская кінастудыя «Савецкая Беларусь».

Сярод сучаснікаў ёсць некалькі беларусаў, што працуюць у вышэйшых навучальных установах СІБ: загадчык кафедры, дэкан факультэта ў Горным інстытуце Анатоль Рыгоравіч Пратасеня, рэктар Фінансава-эканамічнага інстытута, выпускнік Наваградскага фінансавага тэхнікума Леанід Сцяпанавіч Тарасевіч. Беларуская дыяспара ўключае і акадэмічных вучоных і працаўнікоў вытворчасці. Старшыня прэзідыума Санкт-Пецярбургскага навуковага цэнтра, віцэ-прэзідэнт РАН фізік Жарэс Іванавіч Алфёраў нарадзіўся ў Віцебску, вучыўся ў Мінскай школе N 42. У Фізіка-тэхнічным інстытуце імя Іоффе АН СССР разам з ім працуе спецыяліст у галіне оптыкі і фізікі цвёрдага цела, акадэмік РАН Барыс Пятровіч Захарчэня (нарадзіўся ў Оршы). Адным з найбольш вялікіх навукова-вытворчых аб'яднанняў у горадзе з'яўляецца аб'яднанне «Ленінец». У гэтай арганізацыі з пасады інжэнера да першага віцэ-прэзідэнта – фінансавага дырэктара прайшоў шлях беларус, ураджэнец Бабруйска Леанід Галавач. Яшчэ адно вялікае ленінградскае навукова-вытворчае аб'яднанне – «Буревестник» – арганізаваў Мікалай Камяк, спецыяліст у галіне навуковага прыборабудавання (нарадзіўся ў 1928 г. у Мінску). Першым Генеральным дырэктарам НВА «Гранит» стаў ураджэнец Рагачова Віктар Паўлаў. Ён узначаліў комплекс работ па распрацоўцы і пастаўках спецыяльнай тэхнікі радыёэлектроннага марскога прыборабудавання. У 1970-1980 гг. ён удзельнічаў у стварэнні навейшых узораў ракетна-касмічнай тэхнікі, у 1984 г. атрымаў званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Санкт-Пецярбург – строгая і «чопарная» сталіца Расійскай Імперыі. У савецкія часы зведзены да абласнога гораду Ленінград заставаўся нязменнай антыгэзай сталіцы СССР Маскве. Сёння ізноў Пецярбург – горад у чымсьці велічны і падобны на мінулы і ў нечым непазнавальна зменены. Ён захаваў каларыт розных эпох, нашых землякоў мы знаходзім у атачэнні сучасных ім грамадскіх і культурных падзей і архітэктурных помнікаў, прамысловых аб'ектаў, вуліц, дамоў, плошчаў, вакзалаў... У часы СССР беларусы разам з іншымі будавалі новы сацыялістычны Ленінград, мацавалі яго прамысловы патэнцыял, цярпелі ад сталінскага

тэрору, адстойвалі горад ў жорсткім супрацьстаянні з фашыстамі, гінулі ў блакадзе. І сёння тут жыве багата выхадцаў з Беларусі, якія аддана працуюць на карысць любімага і роднага для сябе горада.

Жилене С.

Межкультурный диалог в работе публичных библиотек города Вильнюса

Каждая цивилизация и культура – уникальна и незаменима, все культуры и цивилизации являются частью общего наследия человечества. Повторяющиеся проблемы, возникающие из-за конфликтов, таких, как гуманитарные кризисы, нарушение человеческих прав, представляют серьезную угрозу для каждого человека, поэтому терпимость и уважение к другим культурам - это обязательные условия для сохранения общечеловеческих ценностей. Позитивное и обоюдно полезное взаимодействие цивилизаций и культур в течение всей истории человечества способствовало мирному уживанию народов и культурному обогащению людей. Можно даже утверждать, что подобно биологическому разнообразию, которое обогащает окружающую среду и поэтому подлежит охране, культурное разнообразие является богатством людей и необходимым условием для эволюции человечества. Поэтому так важен диалог на всех уровнях общества между отдельными лицами, правительствами, неправительственными, национальными и международными организациями.

Легче понять другие народы и культуры нам может помочь сотрудничество и общение, просвещение, уважение и толерантность к разнообразию культур. Ныне происходящие процессы глобализации можно принять как возможность расширения культурного диалога, сотрудничества, более широкого раскрытия уникальности каждой культуры и выявления общего для всех народов соприкосновения.

Таковыми посредниками, способными принять участие в процессах диалогов культур, становятся публичные библиотеки, которые приспособились к потребностям информационного общества, в своей деятельности используют новые информационные технологии и тем самым обеспечивают распространение возможно большего количества информации о различных народах и культурах. Публичные библиотеки «открыты» для всех и свои услуги ориентируют согласно потребностям общественности.

Литва – многокультурное государство. В нем уже много веков проживают люди разных национальностей, религий, культур, обычаев. Национальным общинам в Литве предоставлены большие права и свободы в употреблении языка, просвещении, области культуры: право создавать и содержать свои организации, право на культурные связи с соотечественниками и сбережение наследия, право на образование и информацию на родном языке. Литовское государство взяло на себя обязательства по охране этих прав.

По данным всобщей переписи население 2001 г. в Литве проживало 3 483 972 человека. В стране насчитывается 115 различных национальностей. Число представителей этих национальностей весьма неодинаково колеблется от нескольких сотен, тысяч, - как, например, русских и поляков, - до нескольких сотен или даже десятков, как греков, болгар, венгров и др. Большинство нелитовского населения проживает в районах Восточной и Юго-восточной Литвы, в Вильнюсе, Клайпеде, Висагинасе и других более крупных городах. По данным последней переписи поляки вышли на первое место среди национальных меньшинств.

Деятельность библиотек всегда зависит от политики государства, в котором они находятся, в области культуры и просвещения, его отношения к международному и межкультурному сотрудничеству.

Политика международных отношений Литовской республики проводится с соблюдением всеобщих признанных норм международного права и соответствует главным международным обязательствам перед Евросоветом, Организацией Объединенных Наций, Организацией Европейской безопасности и сотрудничества и другими международными организациями. Наша страна присоединилась ко многим международным документам, защищающим права человека. Литва подписала и ратифицировала договоры с соседними государствами, в которых намечены обязательства договаривающихся сторон по отношению к национальным меньшинствам Институтции Европейского Совета, наблюдающие за развитием национальных отношений в Литве, и которые положительно оценивают деятельность Правительства за последние годы.

На основании международных и национальных законов и других юридических актов Литовское государство гарантирует равные политические, экономические, социальные, культурные права и свободы, признает национальный идентитет, преемственность культуры, поощряет воспитание национального самосознания и его самовыражение. В

настоящее время в стране действуют 280 организаций национальных меньшинств, 205 образовательных учреждений для детей и молодежи из национальных меньшинств и предоставляют им возможность получить образование на основе своей национальной культуры, издается и транслируется массовая информация на языках национальных меньшинств, национальные общины активно участвуют в решении государственных дел.

Публичные библиотеки г. Вильнюс работают в городе, историю и культуру которого создавали представители многих национальностей. Вильнюс продолжает традиции, которые восходят еще ко временам Великого княжества Литовского, где в одном государстве процветало взаимоуважение и толерантность между разными народами.

В последние годы особенно активным стало сотрудничество в области культуры между Вильнюсом и зарубежными странами. Культурный обмен осуществляется посредством многолетних и кратковременных программ после подписания договоров о сотрудничестве. Вильнюсское городское самоуправление уже заключило 29 договоров: 13 из них – между породнившимися городами и 16 договоров о сотрудничестве с разными городами мира. Этим поощряется стремление к диалогу между разными странами и взаимному познанию культур и истории, достигается явное признание культуры одним из факторов экономической, социальной интеграции и гражданства.

Большое внимание уделяется совместному зачинанию культурных явлений и трудов в Европе, обеспечивая доступность этих мероприятий возможно большему числу населения. Сотрудничество успешно продолжается с городами Страсбургом, Хельсинки, Варшавой, Москвой, Минском, Астаной и др. Цель этого сотрудничества:

- пропаганда и развитие своеобразия многоаспектной культуры Европы;
- поиск ответов на вопросы, с которыми сталкивается европейское общество.

Вильнюс сотрудничает с городами региона Балтийского моря: Олборгом, Гданьском, Стокгольмом, Ригой, Таллинном, Санкт-Петербургом, принимая во внимание на тождество регионов Европы, их этнические особенности, сохранение и развитие типичных черт, культурного наследия, традиции. Цель такого сотрудничества:

- популяризация традиционной и экспериментальной культуры с привлечением к ней возможно большего числа населения, выявляя региональные и культурные различия социального положения;

- особое внимание новым формам выражения в области традиционной культуры;

- поощрение распространения живых явлений культуры, используя новые информационные технологии;

- поощрение инициатив обмена опытом.

Публичные библиотеки г. Вильнюс, принимая во внимание потребности своей общественности, стратегию культуры города и понимая важность сохранения каждой культуры и распространения информации о ней, свою деятельность в этой области организуют в двух направлениях:

1. Международное сотрудничество с заключением договоров о сотрудничестве библиотечных систем – благодаря такому договору, я сейчас имею возможность общаться с вами – и с обменом визитами и стажировками сотрудников, имеющим целью ознакомиться с опытом деятельности библиотек соседних стран, с подготовкой сообщений и участием в общих конференциях и семинарах.

2. Подготовка проектов совместной деятельности, когда, после посещения библиотек других стран, разрабатываются программы совместной деятельности, направленные на поощрение диалогов культур, сохранение национального наследия и национального идентитета.

Такие направления в деятельности системы публичных библиотек г. Вильнюс сформировались точно также, как и в практике мирового библиотечного дела, где все больше выдвигается на передний план роль публичной библиотеки, как культурного, информационного и социального института, так как библиотеки, с применением новых информационных технологий, получают возможность накапливать и сохранять для будущих поколений национальное культурное наследие, распространять сведения о культуре различных народов и тем самым участвовать в процессах ее изменения и сохранения оригинальности.

Как уже упоминалась, одно из направлений деятельности публичных библиотек г. Вильнюса – международное сотрудничество. Мы уже подписали договоры о сотрудничестве с Белоруссией – системами публичных библиотек (детских и взрослых читателей) города Минска, с

Россией – публичной библиотекой им. В. Маяковского г. Санкт-Петербурга, с Латвией – центральной библиотекой г. Риги. В этом году намечено подписать такой же договор с системой публичных библиотек г. Калининграда. Сотрудничаем с библиотекой для Слепых г. Санкт-Петербурга, с публичными библиотеками Словении, Хорватии, Чехии, Польши, Германии, Швеции, международной ассоциацией библиотек музыки и искусства.

Такое сотрудничество стимулирует профессиональное совершенствование, позволяет шире взглянуть на свою работу, дает возможность создать сеть сотрудничества, создавать проекты совместной деятельности и этим обеспечить предоставление более качественных услуг библиотечной общественности – главную цель нашей деятельности. Так как мы, как я уже упоминала, работаем в мультикультурном городе Вильнюс, эта форма деятельности позволяет нам улучшать качество услуг, предоставляемых посетителям библиотек разных национальностей, проживающим в Вильнюсе. Как на самый подходящий пример, можем указать на обмен постоянными и профессиональными визитами сотрудников библиотек Минска и Вильнюса, которые действительно расширяют наш кругозор, дают новые идеи в ходе совершенствования деятельности публичных библиотек.

Вторая форма нашего культурного сотрудничества – совместные программы, которые можно подготовить после посещения библиотек других стран, совместно с сотрудниками этих библиотек.

Таким образом, в Вильнюсе (так же и в Литве) появилась заимствованная у германских публичных библиотек Берлина программа «Ночные чтения». «Ночные чтения» - это программа, предназначенная для познания народного творчества различных народов, воспитания национальной толерантности и непосредственного общения в библиотеке. Этот праздник и для детей, и для взрослых проводится ежегодно 1-го Июня – в Международный день защиты детей.

С 2002 г. публичные библиотеки г. Вильнюс принимают участие в мероприятиях недели библиотек Северных стран, посвященных познанию культуры и литературы скандинавских стран. Мероприятия проводятся с помощью информационного бюро Совета Министров Северных Стран.

Тесные культурные связи соединяют нас и с публичной библиотекой г. Седлицы в Польше: сотрудничают действующие в библиотеках

Седлиц и Вильнюса литературные клубы, в гостинной интернета печатается творчество польских и литовских литераторов.

В конце прошлого года мы совместно с коллегами из Латвии подготовили проект «Будь своим», в котором намечен цикл мероприятий, посвященных познанию культур разных народов, проживающих в Литве и Латвии, поощрению национального самовыражения. Надеемся, что проект будет удачным и его результатом будет видеофильм, в котором будет зафиксировано национальное творчество поляков, русских, белоруссов, латышей и литовцев – в этом проекте примут участие посетители библиотек - подростки, их родители, бабушки и дедушки, а также представители национальных общин и организаций в Литве.

Результат сотрудничества с публичными библиотеками Санкт-Петербурга и государственной библиотекой для Слепых: в одной из вильнюсских библиотек начали предлагать услуги библиотерапии для проблемных детей и подростков.

Деятельность в сфере межкультурного сотрудничества необходимо расширять и улучшать, добиваться, чтобы воспитание и просвещение помогало укреплять взаимное доверие и уважение между культурами и цивилизациями, чтобы разнообразие культур было сохранено как на национальном, так и на международном уровне. В этом процессе должны активно участвовать и библиотеки – ведь в процессе глобализации не трудно (особенно для молодых людей) потерять и национальную самобытность, забыть свою национальную культуру и язык. Задача библиотек – сохранить наследие культур разных народов, поощрять национальную толерантность, распространять информацию об уникальности культуры разных народов и необходимости беречь общечеловеческие ценности, потому что мы все разные, но этим сильны и неповторимы.

ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЯ СІСТЭМА ДЗЯРЖАЎНЫХ
ПУБЛІЧНЫХ БІБЛІЯТЭК Г. МІНСКА

ЦЭНТРАЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА
ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

220123 БЕЛАРУСЬ,
МІНСК, ВУЛ. ВЕРЫ ХАРУЖАЙ, 16,
ТЕЛ. (017) 234.46.21
ТЕЛ/ФАКС (017) 234.22.35
E-MAIL: KUPALA-LIBRARY@YANDEX.RU
WEB-SITE: [HTTP://KUPALA-LIBRARY.IATP.BY](http://KUPALA-LIBRARY.IATP.BY)

ВЫДААННЕ ПАДРЫХТАВАНА
АДДЗЕЛАМ БІБЛІЯТЭЧНАГА МАРКЕТЫНГУ
ЦЭНТРАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭКІ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ